Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

«Буряад үнэн-91»

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ РЕСПУБЛИКАНСКА КОМИТЕДЭЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...най 1921 оной ...ын 21-һээ гарана. | № 200 (18523) | 1990 оной августын 31, пятница | Сэн 3 мүн.

НАРАТАЙ ...РБАН ҮДЭР СОО

...ооротой, дулаан зун ...ульдэргэ нютагай ...колхозой сабша. ...үбһэ ногооной ургаашээр ургаад, ээдэдэ ...ргүулаа юм.

...гаа амжалтаар районуудай жиир соо ...ус колхозой гэшүүд ...агаа эрхим һайнаар ...эрмэлзэлтэй, бараг ...дхэлтэйшье энээнэээ ...соогоо хамсыгаа ...рмайн ороо һэн.

...уряалгын шиидхэхы ...уст барагдаба гэээ колхоз ган... даралгаар түсэбөө ...үргээ. Бүхыдэнь 3400 ...лос дараха түсэбтэй ... тоннодо хүргэбэ. ...сенаж бэлэдхээ, тү...00 тонно байгаа. Но...урилшье горитой та...

...үбһэ хуряалгаар ам...илагдаагүй. Оройдоол ...нган центнер муушаг ...үбһэн абтаа. Түсэбынь ...ган центнер. Нёдондо ...12,5 мянган центнер ...айгаа. Энэ 4000 цент...иинь ажалай ехэхэн ...һанаа зоборитой. ...а. Хэдэн дахин һэли...адалжа хатааха гэхэ ...ар-дабхар хүдэлмэри ...ршье гараа. Эрмэлзэл, ...эй байбашье, аадар бороо аюултайл байна ха юм даа.

Арба гаран оньһожоруулагдаһан, мүн мори, машинааршье ажалаа хэдэг звенонууд үбһэн дээрэ хүдэлжэ байнхай. Тэдэн соохоо Г. Ц. Будацыренов, Ц. Д. Дондопов гэгшэдэй звенонууд түрүүлжэ ябана. Үдэр бүри орохон бороо хара буухаар хуряалгыень хойшо татана.

Нилээд горитой газарай ногоо унагаажа, тармаха үбһөөр ехэ болоһон үбһэшэдтэ энэ һарын хорёодоор гурбан үдэр соол наратай сэлмэг байгаад, хаа хаанагүй тармалган болоо, олон һүришье бодоо.

Имэ үдэрнүүдэй үргэлжэлөө һаань, үбһэ хуряалга дээрэ ехэхэн хубилалта болохонь дамжаггүй байгаа. Үбһэшэдэй эрмэлзэл айхабтар ехэ. Тэдэнэр ажалдаа зэһэнги байгаад һэн, теэд августын 23-да тэнгэри дахин бүрхэжэ, бэлэхэнээр нобшо бороо адхараад, үбһэшэдэй урмые хухалаа. Тиигэбэшье Үльдэргын үбһэшэд эмхи гуримаа алдаагүй, зориг эрмэлзэлээ мохоогүй, амжалтадаа найдан, ажаллаһаар.

Ц. НОМТОЕВ,
ажалай болон дайнай ветеран, Социалис Ажалай Герой.

Яруунын район.

Тэжээл бэлэдхэлгэ—бүгэдын хэрэг

АРЕНДАТОРНУУД ҮБҺЭ ХУРЯАНА

Һүүлэй хэдэн хоногой ехэ хура бороогой урда тээхэнэ эндэ ябахадамнай, сабшалан дээрэ халуун хүдэлмэри орьёлжо байгаа һэн.

Ута гэгшын тармуур шэрэһэн трактор урагша хойшоо һүндэлжэ, үбһэнэй баалнуудые жэрылгэнэ. МТЗ-80 түхэлэй тракторай урда КУН түхэлэй түхеэрэлгэ холбоһон агрегат эдэ баалнуудые нэгэ тээһээнь түлхижэ, томо бухал болгоод, бодхоогдожо байһан һүри тээшэ абаашана.

Энэмнай һуралсалай «Байгал» ажахын арендатор-малшан П. В. Шадаевай звено ерэхэ үбэлдөө малайнгаа эдихэ үбһэ бэлэдхэжэ байна гээшэ. Эдэнэр 300 үхэрнүүдтэеэ хамта Хуриганово гэжэ газарта 100 гектар сабшалан арендээр абаа юм.

— Мүнөө намтай сугтаа механизатор Г. Г. Санеев, П. В. Иванов гэгшэд үбһэ хуряалгада хүдэлнэ. Даб дээрэ 400 гаран центнер үбһэ абаабди. Хура бороогой орожо һаатуулаагүй һаань, энээнһээ жэшээгүй ехэ үбһэ хуряаха байгаабди. Тиигээд үшөө сабшалангаймнай ургаса бирагүйшэг. Тиибэ яабашье һаань, 1000 центнер үбһэ абахал һанаатайбди. Нёдондо эды шэнээн үбһэ бэлэдхэһэмнай малда үбэлжэлгын үедэ бардам хүрөө һэн,— гэжэ нүхэр Шадаев хөөрэнэ.

В. НИНДАКОВ.

Ивалгын район.

БЭРХЭШЭЭЛ ОЛОН

Хээрын сабшалангай, тэжээлэй таримал ургамалнуудайшье ургаса манай эндэ гомдолгүй һайн гаранхай. Теэд тэрэнээ хуряажа абаха гээшэмнай нилээд хүшэрхэн болоод байна.

Сабшагдаһан үбһэ саг сооньхатааажа хуряахын аргагүйгөөр хура бороогой орохын хажуугаар, сенаж, силостэ дарахаар таригдаһан холимол тарянаймнай ургаса хабтайжа унашоо. Энээниие нэгэ зүг руунь ябажа сабшаагүйдэ аргагүй болонхой. Тиигэжэ хуряалгын агрегадуудай ажалай бүтээсэ бага болоно, трактор, машинын шэнгэн түлишэ үлүү галдагдана.

Хайшан гэхэбши, али аргаар лэ хуряажа абахал ёһотой болонобди.

Манай Ангирай отделенидэ мүнөө 11 автомашинатай, КСК-100 түхэлэй 2 комбайнтай, трактораар шэрүүлдэг үшөө 2 комбайнтай отряд силос даража байна. Орёо бэрхэтэй эрхэ байдалда залуу комбайнернууд Александр Тарасов, Александр Хмелев, Андрей Севергин, Андрей Родионов яһала һайнаар хүдэлнэ. Тэдэнэй оролдолгын ашаар һү һаалиин фермын дэргэдэ 7 үдэр соо 2000 тонно силос хоёр ехэ траншей соо дарагдаа. Мүнөө гурбадахи траншей соо ногоон намаа хэгдэжэ байна. Үдэрэй 350—400 тонно ногоон намаа эндэ адхагдана. Тэрэниие модо таллуулдаг тусхай 2 трактораар механизаторнууд А. В. Чумаков, А. М. Леонтьев гэгшэд нягтаруулна, гэшхэнэ.

Шэмэтэ тэжээл бэлэдхэлгэ дээрэ ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ зорилготойгоор социалис мүрысөөнэй гуримые һая шэнээр хаража үзөөбди. Хура бороотой сагта бүхы арга боломжые хэрэглэжэ, отрядай үдэр соо 400 тонно силос дараа һаань, 200 түхэриг шан үгтэхэ болоо. Харин 300 тонно дараа һаань, 75 түхэриг шан үгтэхэ юм. Үдэр соо 25 тонно ногоон намаа зөөжэ асарһан жолоошон 10 түхэриг шанда хүртэхэ байна.

Тэрэшэлэн отделенидэ В. И. Чумаковай, В. И. Энтальцев гэгшэдэй звенонууд үбһэ хуряалгые муу бэшээр ябуулна. Жэшээнь, бэрхэ механизатор Чумаковой, В. И. Энтальцев нүхэдөөрөө 2 мянган центнер үбһэ һүрилөө, Бүхыдөө 8500 центнер үбһэ абаха аргатай.

Н. ВОРОТНИКОВ,
Прибайкалиин районой «Зырянский» совхозой отделение эрхилэгшэ.

БОРОО ГАНСА ЗЭМЭТЭЙ БЭШЭ

Энэ жэлдэ Хилганын колхоз бүхы 1183 гектар сабшалан дээрэһээ 26,9 мянган центнер үбһэ хуряажа абаха түсэбтэй юм.

Һаяшаг ажахыда үбһэшэдэй звенонуудай дүн согсолжо үзэхэдэ, бүхыдөө 12 мянга үлүүтэй центнер үбһэн абтаад байгаа. Илангаяа августын хоёрдохи арбан хоногто хура бороогой намдаһан үе дайралдажа зарим звенонууд энээниие муу бэшээр хэрэглэжэ шадаа. Жэшээнь, З. П. Заяхаев, Б. Д. Хамниганов, Д. Ц. Сультимов, А. Э. Гомбоев гэгшэдэй даадаг звенонууд энэ үе соо горитой үбһэ һүрилжэ үрдеэ.

Тусхайлан нэрлэбэл, З. П. Заяхаевай звено хүдэлмэриин 10 үдэрэй туршада 743 центнер үбһэ һайн шанартайгаар сомобо.

Имэ жэшээнүүд эндэ үшөөл үсөөн. Жэшээнь, Б. З. Понхониевай хүтэлбэрилдэг баһал тэды хүнһөө бүридэһэн звено арай гэжэ 300 шахуу центнер үбһэ сомоо. Мүн Т. Э. Ринчиногой звено һүүлэй арбан хоногто миил 62 центнер үбһэ хуряаһан байна. Тэрэшэлэн С. Б. Шараевай даадаг багахан звеногойхидой энэ үе соо 174 центнер үбһэ һүрилөөд байхадань, тэдээнтэй зэргэлээд ажалладаг С. М. Дугаровай звенодо оройдоол 55 центнер үбһэн сомогдоо.

Эдэ бүгэдые харахада үбһэ хуряалгын ябаса ганса хура бороогой хэдо ороһонһоо дулдыдана бэшэ, мүн звенонуудта ажалай эмхидхэл, оролдолго хэшээл булта адли һайн байнагүй ха юм. Үбһэшэдэй олохон звенонууд үбһэ хуряалгадаа бодотоор хам ороногүй, һали-болихон лэ хүдэлнэ гэжэ эдэ тоо, баримтанууд харуулна.

Саг ошожол байна. Шамдаха, түргэлхөөр лэ болоо.

Г. ЛАМУЕВ.

Баргажанай район.

БУРЯАД ГАЗЕТЭНҮҮД ХЭРЭГТЭЙ

Эндэ буряад хэлэн дээрэ оршуулагдадаг районно газетэнүүд тухай хэлэгдэнэ. Мүн тиихэдэ «Буряадай залуушуул» тухай.

Һая Нарһата ошоходоо «Улаан-туяа» газетын редакцида оробоб. Газетын редакторай орлогшо Л. Т. Гончикдоржиев, оршуулагша Д. О. Доржиев түрүүтэй Яруунын аймагай газетын хүдэлмэрилэгшэд газетынгээ хуби заяагаар ехэл һанаагаа зобонги байба. Ушар юуб гэхэдэ, бүри нёдондо Яруунын, Хориин, Хэжэнгын гурбан газетые ниилүүлхэ һураг бии һэн.

Харин һая (июниин 16-най «Буряад үнэниие» харагты) Захааминай бүлэг нүхэд Яруунын, Ивалгын, Хурамхаанай аймагуудай газетэнүүдые хаажа болюулха тухай үгэ гаргаба ха юм.

Ниислэл хотоёо ерээд, «Буряадай залуушуул» газетын редакцида ороходомни, мүнөөхил һанаагаа зоболгон. Ушарын адли: газетыень шэнэ жэлһээ хааха гэжэ редакциинхидынь мэдүүлһэн байна.

Гэхэтэй хамтэ, оршуулагдадаг газетэнүүдые бэеэ даанхай болгохо гэһэн бодол баһа бии юм.

Дубляжнуудые болюулха гэһэн бодол тон бэлээр, жэшээнь, шэнэ жэлһээ, бэелүүлэгдэхэ аргатай. Теэд энэмнай юун болохо болоноб даа? 1970-аад онуудһаа арба гаран жэлэй турша соо үри хүүгэдээ түрэлхи буряад хэлэндэнь һургаагүйбди. Түрэлхи хэлэеэ мэдэхэгүй бүхэли үетэн ургаа гэжэ мүнөө гэмэрэлдэнэбди, халагланабди... 1990-ээд онуудһаа эхилээд, аймагуудайнгаа, мүн республикын залуушуулай оршуулагдамал газетэнүүдые хааба гэлэйбди. Эдэнээ дахин гаргаха мүнгэтэй болож, баяжатарнай, үшөө арбан жэл үнгэрхэ байна. Ондоогоор хэлэхэдэ, хэрбээ дубляжнуудые болюулаад байгаа гээшэ һаа (халтад гээл һаа энэ хэрэг диилэхэеэ байна), буряад хэлэеэ, үндэһэн соёлоо, түүхэеэ һэргээхэмнай гэжэ мүнөө хэлсэдэг үгэнүүднай худал болохо болоно. Бидэниие мүнөө хэншье, жэшээнь, реском, түрэл хэлэн дээрэ газетэ, номуудые бү гаргагты гэжэ хорижо байна бэшэ. Харин бидэ, буряадууд, өөһэдөөл мүрөө олохо шадалгүйгөө харуулжа байнабди гэжэ бү мартая. Энээнтэй дашарамдан, «Буряад үнэнэй» июлиин 24-нэй номерто толилогдоһон Николай Шабаевай «Хурамхаанай галнуудые» унтараахагүй тухай бэшэһые сүм дэмжэжэ байһанаа мэдүүлхэ хүсэлтэйб.

Үндэһэ яһатанай соёл гэгээрэлые үргэхэ гуламта хаана оршоноб? Хүдөөдэ! Буряад уран литературын тэнгэридэ Ким Цыденовэй, Дондок Улзытуевай, Даша Дамбаевай нэрэнүүд гэрэлтэн үлэнхэйл! Эдэ оюун бэлигтэн хаанаһааб? Хүдөөһөө! Али ниислэл хотодо ажаһуудаг эрдэмтэдые абаад үзэел! Хэлэ бэшэгэй, физикын эрдэмтэд—хоёр С. Ц. ба Ч. Ц. Цыдыповүүд. Түүхын эрдэмтэд Ш. Б. Чимитдоржиев, Р. Е. Пубаев. Ягааб философ В. В. Мантатов, геолог П. Б. Коновалов! Үгышье һаа, ветеринар Г. Ш. Жанчипов! Эдэ анхан хаанаһаа гараһан бэ? Хүдөөһөө! Энээн тухай юундэ хэлэнэбши гэхэдэ, районуудай, республикын залуушуулай буряад газетэнүүдые хаалган мүнөөдэр мүнгэ алмаашье һаа, үглөөдэрэй үндэһэн соёл гэгээрэлэй харгые хааһан ябадал болохо болоно. Бэлигтэй уран зохёолшодые, «түргэн ухаатай Ньютонуудые» буряад газарнай түрэжэ шадахаяа болихол! Хүдөөдэ нөөсэлөөтэй байһан буряад хэлэ бэшэгээ, түүхэеэ һэргээхэ хүсэнүүднай—залуу оюутан—һуури дээрээ хагдархал! Зүрхэеэ доро дараад хэлэхэдэ, тус газетэнүүдые болюулаа гээшэ һаа, хүнэй багаһаа хойшо нютагайнгаа һонинуудые түрэл хэлэн дээрээ уншажа, тэрээндэ юумэ бэшэжэ хүмүүжэхэ үндэһые таһалха хэрэг болохо.

Оршуулагдадаг газетэнүүдые ородһоонь амяарлажа, бэеэ даанхай болгохо гэһэн бодол, гарза гаргаша ехэтэйшье һаа, тон зүб! Районууд болоод республика буряад хэлэн дээрэ газетэнүүдые, номуудые гаргахын тула горитой мүнгэн зөөри һомолхо зэргэтэй болоно. Партиин Яруунын райкомой нэгэдэхи секретарь Д. Ч. Боросгоев буряад хэлэн дээрэ «Улаан туяагаа» амяарлаха, районойнгоо типографиие бэхижүүлхэ хараа бодолтой байна. Августын 3-да партиин республиканска комитедтэ «Буряадай залуушуул» газетые бэеэ даанхай болгохо асуудал баһал табигдаа. Гэбэшье, манай дээдын зургаануудай зүб хараа бодолнуудай бэелтэр ехэ саг ябашадаг ха юм.

Юундэ иигэжэ хэлэнэбши гэхэдэ, «Улаан туяае» оройдоол 170-аад яруунынхид уншадаг байна. Энэмнай жэлдээ 14 мянга тухай түхэригэй гарзатай газетэ болоно ха (Энэ миниитоололго-тухайламжые газетын бухгалтери заһана бэзэ гэжэ найданаб). Ондоо үгөөр хэлэхэдэ, район өөрын буряад газетэтэй байхын тула эды шэнээн мүнгые, ородуудай хэлэдэгэй ёһоор, газар дороһоошье һаа олохо ёһотой болоно. Районой дотаци заатагүй хэрэгтэй! Тус мүнгэ олохо нэгэ иимэ арга бэдэрээ һаа, яаха юм? Ажахы, предприяти бүхэниие, жэшээнь (бухгалтери энээнһээ ехэ, багые тооложо гаргана бэзэ), мянга-мянган түхэриг һомолхые уялгалха. Иимэ гү, али иимэрхүү ажал райкомой үзэл сурталай таһаг, ажахынуудай партком мүнөөнһөө ябуулжа эхилхэ зэргэтэй болоно. Удангүйл хэблэлдэ шэнэ захил хэгдэхэеэ байна ха юм.

Районой республикаһаа дотаци хүлеэһэнэй хэрэггүй. Юуб гэхэдэ, эндэ мүнөөхи «Буряадаймнай залуушуулда» туһаламжа хэрэгтэй. «Буряад үнэниие» гаргалга баһа гарзатай байна. Эдэ гарзанууд хэдэн зуу мянгаар тоологдоно. Энээн дээрэ буряад ном хэблэлгые нэмэхэ ёһотойбди. Буряад ном жэлэй хахад миллион түхэриг хүрэтэр гарзатай гарадаг юм хаш. Ажахын тоосоондо оробобди, үндэһэн хэблэлдэ гаргашалжа байха үлүү зөөри үгы гээд һүүгаа һаа, бэеэ дааһан автономито республикабди гэжэ өөһэдыгөө гоёһоной хэрэг үгы болоно!

Республикымнай түбэй «Буряад үнэн» газетэ «Буряад арадтаа хандалга-уряае» ниитэлбэ. Эндэ үргэн олон уншагшадтаа шэнэ жэлһээ газетэнүүдэй үнэ сэнгэй нэмэхые болоод бусад шухала асуудалнуудые тайлбарилжа үгэһэн байна. Юрэдөөл, түрэл газетэеэ ёһотоор дэмжэжэ, түрэлхи хэлэн дээрээ саашадаашье хэблүүлжэ, угайнгаа агууехэ баялиг болохо буряад хэлэеэ үрэжүүлхэ, дэлгэрүүлхын түлөө манай айл бүлэ бүхэн «Буряад үнэн» газетэеэ заатагүй захиг лэ!

Э. БАЛЬЖИНИМАЕВ.

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ *ажалай үдэр*

ХАМТЫН ПОДРЯДАЙ АШААР

...агропроммонтаж» нэгэдэлэй Кабанскын нүүдэл оньһожоруулагдамал колонныи коллектив ажалай бүтээсэ дээ..., барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин шанар һайжа... зорилготойгоор хамтын подрядай гурим үйлэдбэри...бэрүүлһээрнь хоёр жэлһээ үлүүтэйхэн саг үнгэрбэ. ...хаа соо түрүү гуримаар хүдэлхэдөө тэдэнэр ур...һэн зорилгодоо хүрэжэ шадаа. Колонныи коллек... барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэхэ түсэбөө һара бүри ...жэ, ажалай журам хазагайруулха ушарнууд эрид үсөө...дэ бүгэдын ашаар хүдэлмэришэдэй салин хүлһэн ехэ ...н байна.

...агропромсоюзай, районой нютагай Соведүүдэй пред...нүүдтэ хабсаралгын хүдэлмэри хэдэг юм. Байгша оной ...тэдэнэрэй хүдэлмэриин дүнгүүдые харабал, һайнаар ...ана гэжэ хэлэхээр. Жэлэй эхинһээ түсэбэй ёһоор 549 ...түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэхэ ёһо..., үнэн дээрээ 648,5 мянган түхэригтэ хүргэжэ, түсэ...оло үлүүлээ. Тиигэжэ нилээн ехэ ашаг олзо абаа бшуу. ...оннын коллектив энэ жэлһээ 60 объект дээрэ хүдэлһэн ... Тэрэнэй 53-ниинь баригдажа, ашаглалгада оруулагдаа ...Мастер А. Куржумовай хүтэлбэрилдэг участок бусад кол...нүүдтэ олон объектнүүдые барижа, социалис мүры... түрүүлнэ. Тэдэнэр 270 мянган түхэригэй барилга-хаб...ын хүдэлмэри хэхэ түсэбтэй һэн. Теэд бодото дээрээ ...мянган түхэригэй барилга хэжэ, түсэбөө 123,1 процент ... Мастер П. Капустинай ударидадаг участогайхид тү...114 процент дүүргэжэ, удаадахи һуурида гараа. Хүдэл...шэд В. И. Болдаков, С. М. Мушаков, В. А. Румянцев, ...Третьяков болон бусад бүтээсэ ехэтэй ажалаараа оло...ндаһаа шалгарна.

...э нүүдэл оньһожоруулагдамал колонныи коллектив ...оной түсэбтэ даабариие амжалтатайгаар дүүргэхын ...амаг нөөсэ арга боломжонуудаа элсүүлэн хүдэлнэ.

М. СУТУРИН, хүдөө бэшэгшэ.

Кабанскын районой «Прибайкалец» колхоздо гүльмын дүрбэн, губшуурай хэдэн бригаданууд хүдэлдэг юм. Тэдэнэр саг соогоо түсэбөө ходо дүүргэжэ байдаг. Бригадирнуудаар Метелев Константин, Муравьев Анатолий, Дружинин Афанасий, Новолодский Иван, Челпанов Николай гэгшэд үнинэй хүдэлнэ. Николай Павлович Челпановай хүтэлбэрилдэг бригадада 17 хүн хүдэлнэ. Тэдэнэр 405 центнер омоли гүрэндэ тушааха түсэбөө дүүргээд байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ (зүүн гарһаа): бригадир Н. Челпанов, загаһашад В. Мадуев, В. Мителев Байгал далайн эрьедэ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

...ҮСЭБҺӨӨ ...ДУУР ...РОДУКЦИ

...манай тоһоной заводой ...районой предприяти...дукда дэлгэрһэн социа...үсөөндэ шалгаржа, да... Улаан тугаар шагнаг... байна. Амжалтаяа арь... зорилготойгоор мүнөө ...сэтэйгээр хүдэлнэ. Тии... жэлэй долоон һарын ...бэелүүлжэ шадаа. Жэ..., түсэбэй ёһоор 676 ...түхэригэй продукци гар...ойаад, үнэн дээрээ 720 ...түхэригэй сагаан эдеэ...нүүдые худалдаа на... ...элгээ. Гадна түсэб...дуур 194 тонно һү, 20 ...еэхэй, 57 тонно тоһо...үнэй зүйлнүүдые үйлэд...н байна.

...ой хүдэлмэрилэгшэд ...атарникова, С. И. Бутин, ...утин болон бусад орол... һайнаар хүдэлжэ, тү...даабаринуудаа урагшатай ... Тэдэнэрэй шэрэ зура...предприятиин Хүндэлэлэй ...та хаража боломоор юм. ... энэ үедэ хүдөө ажа...һаа һүн ехээр ороно. ...бхы ажахынууд һайн ша...һү тушаана гэхын арга... Дүтэлүүрэй, «Михайлов... совхозуудай тушааһан ...шанар һайн байдаг. Ха...нагын, Еңгорбойн совхо... шанартай һү асарна. ...жахынуудай хүтэлбэрилэг... асуудалда анхарха гү?

Н. ДОРЖИЕВА,
хүдөө бэшэгшэ.

Бэшүүрэй районой зарим ажахынуудта өөһэдын хүсөөр барилга урагшатай ябуулагдана. Жэшээлбэл, XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо энэ табан жэлэй туршада нилээн хүдэл-

ӨӨҺЭДЫН ХҮСӨӨР

мэри хэгдээ. Колхозой отделени бүхэндэ барилгашадай бригаданууд эмхидхэгдэнхэй.

Г. М. Афанасьевай хүтэлбэрилдэг бригада һайшаал магтаалда хүртэмөөр юм. Эдэнэр сентябрь һарада тугалай байра ашаглалгада тушаахань. Гартаа дүйтэй, бэрхэ барилгашад Г. М. Селиванов, А. М. Угловский, К. К. Куприянов оролдосотой һайнаар ажаллана.

Коммунист С. М. Павловай бригада байрын найдамтай гэрнүүдые барина. Нютагайнь зон һайн сэгнэлтэнүүдые үгэдэг. Бригадын гэшүүн И. И. Иванов бултанһаа оролдосотой нарин гэжэ шалгардаг.

Бэшүүрэй совхоздо барилгын 4 бригада хүдэлнэ. Зургаан хүнһөө бүридэһэн бригадануудай нэгые П. П. Громов хүтэлбэрилдэг. Петр Петрович совхозой барилгын ветеран юм. Энэ хүмнай дүршэл ехэтэй байхаһаа гадна бэрхэ эмхидхэгшэ мүн. Бригадын гэшүүдэй хэниинь, ямар хүдэлмэри илангаяа һайнаар бүтээхэб гэжэ шадабарииень хараада абан ажалаа эмхидхэдэг заншалтай.

Байгша оной түрүүшын хахадта коллектив хонидой байра бария, Дабаатын һү һаалиин фермын байрые, нютагай хүн зоной гэрнүүдые заһабарилаа. В. Серебренников, С. Коробейников, Н. Коноваленков гэгшэд магтаалтай ажаллана.

В. БОРИСОВ.

ҺАРЫН ДҮН ҺАЙШААЛТАЙ

Мүрысөө эмхидхэжэ, һорилдоо үүсхэһэнэй хэрэг бии гү гээд мүнөө хэлсэдэг. Ажахын тоосооной, өөһэдынгөө олоһон мүнгөөр өөһэдыгөө хангаха эрхэ байдалда экономическа харилсаанууд үйлэдбэриин ябасые гуримшуулна, тиимэһээ хүн бүхэн һэшхэл, зоригоороо хүдэлхэ баатай болоно гэдэг.

Энээниие арсашагүй. Гэбэшье ажахын тоосооной нарижуулан һайжаруулагдаһан түхэл янза манда үшөөл гүйсэд нэбтэрээгүй ха юм. Тиимэһээл бидэ заводтоо мүрысөөнэй гол гуримуудые баримталдагбди, һайн ажаллаһан хүнүүдые, коллективүүдые урмашуулдагбди.

Арбан үдэрэй дүнгөөр, удаань һарын үнгэрһэн хойно ямаршье цех, участок, бригада яажа хүдэлжэ байһанаа мэдээд байдаг. Тиимэһээ хойнотогшод эршээ нэмэдэг, дундуур зэргээр хүдэлжэ байгшад бүри һайн дүн туйлахые оролдодог.

Үнгэрһэн июль һарада Улаан-Үдын судна бүтээлгын заводой коллектив продукци худалдаха түсэбөө 115, ажалай бүтээсын талаар түсэбөө 108,3 процент дүүргээ.

Заһабарилга - ашаглалгын цехэй (начальнигынь А. И. Якимов) коллектив түрүү һуури эзэлбэ. Транспортна цех (начальнигынь В. И. Красиков) хоёрдохи һуурида гараа.

Участогуудай дундаһаа хабсаралга - гагналгын ба транспортна участогууд үрэ бүтээсэтэ ажалаараа шалгарба.

Л. КОЗУЛИНА,
заводой социалис мүрысөөнэй талаар инженер.

ТАСС ШЭНЭ ҺОНИН

СЪЕЗДЫН ХОЁРДОХИ ШАТЫН ЭХИЛХЫН УРДА

Сентябриин 4-дэ Москвада нээгдэхэ Россин коммунистнуудай съездын хоёрдохи шатада бэлдэхэ хүдэлмэри дүүрэнтэжэ байнхай. КПСС-эй ЦК-гай хэблэлэй түбтэ августын 29-дэ КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, РСФСР-эй Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь И. К. Полозков болон съездэ бэлдэхэ комитедэй гэшүүд журналистнуудтай уулзахадаа энээн тухай хөөрэжэ үгэбэ.

Республикын коммунистнуудай хуралдаанда бэлдэлгэ олониитын хүсөөр үнгэргэгдэнэ гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ. Эрдэмтэд, хүдэлмэришэд, таряашад, зохёохы ажалтай интеллигенци энэ хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Гадна эрдэм ухаанай элдэб һалбаринуудаар үсөөн бэшэ мэргэжэлтэд хабаадуулагданхай.

РСФСР-эй Компарти бэлэн бэшэ эрхэ байдалда байгуулагдана гэжэ уулзалга дээрэ сэхэ хэлэгдэһэн байгаа. Түрүүшын хахад жэлдэ КПСС-эй зэргэнүүдһээ 360 мянган хүн гараа, тэдэнэй 20 тухайтай процентнь—хүдэлмэришэд. Тиимэһээ республикын 206 мянган партийна эхин организацинуудай туд бүхэниинь иимэ ушар бүхэниие анхарангүй үлөөхэ ёһогүй.

Россин коммунистнуудай ажал ябуулгын программын проектые зүбшэн хэлсэхэ үедэ олон дурадхалнууд, шүүмжэлхы ажаглалтанууд хэлэгдээ гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглэбэ. Экономикые гуримшуулан һайжаруулха гээшэ тэрэнэй гол шэглэл болоно.

Россин бүхы арадуудай аша туһада демократиин гол ёһонууд дээрэ Россин Компарти ажал ябуулгаяа бэелүүлхэ, тоосодог байха гэжэ уулзалгада хабаадагшад онсолон тэмдэглэнэ. Хүнүүдэй ажабайдалые һайжаруулхын түлөө тэмсэдэг бүхы партинуудтай, ниитын хүдэлөөнүүдтэй холбоо барисаа тогтоохоор тэрэ бэлэн.

(ТАСС).

ОНСО БАЙДАЛ СОНОСХОБО

ЕРЕВАН. (ТАСС). Армениин Верховно Соведэй үглөөнэй заседаниин эхилхын урда тээ парламентаринууд депутат Виктор Айвазанай һуудаг һуурида таримал сэсэгүүдые табиһан байгаа. Армениин национальна армиин (АНА) зэбсэгжэгдэмэл бүрилдэлгэнүүдэй гэшүүдтэй хөөрэлдэхэеэ ошожо ябаад, тэрэ харатай муухайгаар алуулаа юм ха.

Һүниндөө болоһон үйлэ хэрэгүүд тухай, үшөөшье хүнүүдэй алуулһан тухай Армениин Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ Л. А. Тер-Петросян мэдээсэбэ. Эдэнь республикадахи байдалые һүжэрөөхэ зорилготой харата ябуулганууд мүн гэжэ Верховно Совет нэгэн һаналтайгаар сэгнэбэ.

Тогтоол баталан абтаа. Августын 29-һөө Армениин бүхы газар дайда дээрэ үдэшын 22 часһаа үглөөнэй 6 час болотор онсо байдал ба комендантска час соносхохо, АНА-гай сэрэгэй эмхинүүдые дары усадхаха, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые тушааха, буляажа абаһан транспортын хэрэгсэлнүүдые болон хуули бусаар эзэлһэн байрануудые бусааха гэжэ тус тогтоолоор хараалагдана. Верховно Соведэй уряалаар буу зэбсэгүүдээ һайн дураараа тушаагшад харюусалгаһаа сүлөөлэгдэхэ гэжэ соносхогдоо.

ИРАГҺАА СОВЕТ ЭРХЭТЭД ГАРГАГДАНА

Совет хүнүүдые Ираһаа гаргалга үргэлжэлһөөр. Августын 29-дэ Москвагай «Шереметьево-1» аэропортдо совет мэргэжэлтэдэй һамгад болон үхибүүдэй хоёр бүлэг ерэһэн байгаа. Бүлэгэй бүридэлдэ 330 хүн, тэрэ тоодо 118 үхибүүд тоологдоно.

843 эхэнэрнүүд болон үхибүүд түрүүшын ээлжээндэ Советскэ Союзда асарагдаха ёһотой юм. Августын 28-да Багдадһаа Москва ниидэжэ ерэһэн түрүүшын бүлэг совет хүнүүдые тоололсобол, 573 хүн, тэрэ тоодо 148 үхибүүд Советскэ Союзда асарагдаа. Августын 31-дэ гурбадахи бүлэг Москва ерэхээр хүлеэгдэнэ гэжэ СССР-эй МИД-һээ мэдээсэнэ. Тэрэнэй бүридэлдэ 300 шахуу хүн, тэрэ тоодо 160 эхэнэр ба 96 үхибүүд тоологдоно.

(ТАСС).

КОСМОНАВТНУУДТАЙ УУЛЗАБА

ЗВЕЗДНО ХОТО (Московско область). (ТАСС). Ю. А. Гагаринай нэрэмжэтэ Космонавтнуудые бэлдэхэ түбэй мэргэжэлтэдтэй, тэдэниие ниидэлгэдэ бэлдэһэн, ниидэлгые хангаһан бүхы хүнүүдтэй зургаадахи гол экспедициин экипаж А. Соловьев А. Баландин хоёр августын 29-дэ уулзаһан байгаа.

Космонавтнууд заншалай ёһоор Ю. А. Гагаринай хүшөөдэ сэсэгүүдые табяа.

Удаань митинг болобо. Программые амжалтатайгаар дүүргэһээрнь амаршалһанай түлөө сугларагшадта баяр баясхалан хүргөөд, А. Соловьев А. Баландин хоёр ниидэлгын дүнгүүд тухай хөөрэжэ үгэһэн, олохон туршалгануудай арадай ажахын ехэ удха-шанартай байһые онсолон тэмдэглээ.

Энэл үдэр генерал-полковник В. Ивановой түрүүлэлгэ доро гүрэнэй комиссиин заседани үнгэргэгдэжэ, эрдэм-шэнжэлэлгын «Мир» комплекс дээрэ зургаадахи гол экспедициин дүнгүүд согсологдоһон байгаа.

ЭДЕЭ ХООЛОЙ ПРОГРАММА — БҮГЭДЭ АРАДАЙ ХЭРЭГ

ХАМҺАБАРИИН АЖАХЫНУУДАЙ ХУБИТА

Манай районой промышленна предприятинуудай коллективүүд һүүлэй жэлнүүдтэ хамһабариин ажахы хүгжөөхэ хэрэгтэ горитой анхарал хандуулжа эхилээ. Иимэ ажахытай республикын заводуудай болон бусад предприятинуудай дүй дүршэл шудалжа, гол түлэб мал ажалай продукци үйлэдбэрилдэг хамһабариин ажахынуудые байгуулна. Мүнөө районой предприятинуудай дэргэдэ хамһабариин 15 ажахы бии болгогдоо. Эдэ ажахынуудта дүн хамтадаа 663 эбэртэ бодо мал харууһалагдана. Тэрэ тоодо 203 һаамхай үнеэн оролсоно. Мүн тиихэдэ 628 гахай, 66 морин бии юм. Үнгэрэгшэ жэлэй туршада хамһабариин ажахынуудта 600 центнер мяхан, 1030 центнер һүн үйлэдбэрилэгдэһэн, 924 поршоонхо абтаһан байха юм. Харин байгша ондо 6400 центнер мяха, 1190 центнер һү, хартаабха болон овощ тус тустань 1050, 150 центнер абахаар түсэблэгдэнхэй.

Һү, мяха бага бэшээр үйлэдбэрилжэ, тэрэниие хүн зондо худалдаха талаар Хүрбын, Хандагатайн леспромхозуудай хамһабариин ажахынууд горитой ажал ябуулна. Тиихэдэ Дээдэ-Үдын леспромхоз тугалнуудыень эхэнүүдтэйнь байлгажа харууһалдаг гүүртэтэй болонхой.

Районой харгы-заһабарилгын участогай, техническэ мэргэжэлэй 37-дохи училищиин, бэлэдхэлэй конторын, түбэй больницын, Хориин ой модоной ажахын, ажахынууд хоорондын ой модоной ажахын коллективүүд өөрын хамһабариин ажахынуудтай болонхой. Зуун зүгэй зайн галай сетьнүүдэй, районой заһабарилгын-техническэ предприятиин коллективүүдэй хамһабариин ажахынуудта адуу моридые үсхэбэрилжэ эхилэнхэй. «Бурятводмелиорация» нэгэдэлэй нүүдэл-оньһожоруулагдамал колоннын, харгы заһабарилгын участогай хүтэлбэрилэгшэдэй эдэбхи үүсхэлэй ашаар тусгаар теплицэнүүд соо овощ таридаг болоо. Тэдэнэй хэһэн энэ хүдэлмэри ашаг үрэеэ үгэжэ байна. Ургуулан абаһан үгэрсэнь нютагай магазинуудай таг дээрэһээ хүн зондо худалдагдана. Мүн тиихэдэ өөрынгөө предприятинуудай дэргэдэхи хүүгэдэй ясли-садуудые эдеэнэй энэ зүйлөөр хүсэд хангана гээд тэмдэглэлтэй.

Районой 19 предприятинуудай дүрбэниинь хамһабариин ажахыгүй юм. Тэдэнэй тоодо 4-дэхи нүүдэл оньһожоруулагдамал колонно, ажахынууд хоорондын нүүдэл оньһожоруулагдамал колонно, коммунальна ажахын үйлэдбэриин управлени, госпромхоз ороно. Эдэ предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд арадай депутадуудай районно Соведэй шиидхэбэринүүдые үшөөл һулаар дүүргэжэ байна. Районно Соведэй һүүлшын сесси дээрэ энэ асуудалаар тусгаар хөөрэлдөөн болоһон, таарамжатай шиидхэбэринүүд баталан абтаһан байха юм.

Арадай депутадуудай районно Соведэй гүйсэдкомой түсэблэлгын комиссиин харгалһанай ёһоор 1995 ондо манай район соо 22 хамһабариин ажахы эмхидхэгдэһэн байха зэргэтэй. Тэдэнэй хүсөөр жэлэй туршада 8400 центнер мяха, 1300 центнер һү, 1270 центнер хартаабха, 190 центнер овощ үйлэдбэрилхэ зэргэтэйбди. Энэмнай тиимэшье бага бэшэ хүдэлмэри гэшэ ааб даа. Саашадаа энэ талаар хэхэ юумэмнай аргагүй ехэ гээшэ.

Хамһабариин ажахынуудые ёһотоор эмхидхэхэ гээшэ бэлэн хэрэг бэшэ гээд хэлэлтэй. Мүнөө үедэ иимэ ажахынуудай үйлэдбэрилэн гаргаһан продукциин өөрынь үнэ сэн дээгүүр лэ байна. Тэрэниие доошолуулха талаар тусгаар юумэн хэгдэнэ. Нэгэ зарим хамһабариин ажахынуднай малаа адуулха бэлшээри, үбһэ сабшаха таарамжатай газаргүйдэнэ. Энэ дутагдалыень усадхаха хэрэгтэ нютагай Соведүүд туһаламжа үзүүлнэ. Тусгаар шиидхэбэринүүдые абажа, тэдэниие өөрын газартай болгохо хүдэлмэри хэгдэжэ эхилээ.

Энэ жэлэй январиин нэгэнэй байдалаар манай районой хүдөө тосхонуудай хүн зон үмсэдөө 7680 гаран толгой эбэртэ мал, тэрэ тоодо 3004 үнеэ, мүн 6219 гахай, 4940 хони 95 мори, 6900 гаран тахяа шубуудые барижа байгаа һэн.

Дээдэ-Хүрбын сомоной Соведэй харьяата газарай арбан табан үрхэтэ айл, Улаан-Одоной 11, Хасууртайн 10 айл моритой байха юм. Район соо кролигуудые, ямаа, зүгы үсхэбэрилхэ талаар алхамууд хэгдэнгүй байһаар. Манайда оройдоол 82 кролик, 74 ямаан, 24 зүгын бүлэ бии.

Нёдондо жэлдэ манай нютагай тосхонуудай, мүн холо, ойрын гүүртэ, отара, фермэнүүд дээрэ ажаһуудаг гэр бүлэнүүд дүн хамтадаа 56960 центнерһээ бага бэшэ мяха, 12850 центнер һү, 880 центнер нооһо, 47740 центнер хартаабха тушааһан байна.

Районой түб һууринһаа холо бэшэ газарта колбаса хэдэг цех бии болонхой. Ганса үнгэрэгшэ жэлэй хугасаа соо 2000 центнер элдэб түхэлэй колбасануудые хэжэ, хүн зониие хангаһан юм. Бэлэдхэлэй конторо 1559 центнерһээ бага бэшэ мяха улад зонһоо худалдан абаа.

Хүн зонһоо худалдан абтаһан мяхан, һүн гэхэ мэтын продукци худалдаа наймаанай эмхи зургаануудаар үргэн нийтэдэ хүргэгдэнэ. Тиин 1989 оной туршада хамта дээрээ 1559 центнер колбаса, 300 центнер һайжаруулагдаһан һүн наймаанда гаргагдаа. Ябажа байгаа энэ жэлдэ үхэр мал баридаг айлнуудаймнай тоо 116-гаар олошороо.

Районой совхозууд нютагайнгаа хүн зондо 380 гаран тугалнуудые, 4000 шахуу хурьгадые худалдаа. Энэнь нёдондо жэлэйхидэ орходоо, 2-3 дахин шахуу ехэ болоно.

Хориин район дотор мүнөөдэрэй байдалаар 5372 үрхэтэ айл зон ажаһууна. Тэдэнэй дундаһаа 47,8 процент гэхэ гү, али 2571 айлынь гэртээ ямаршье үхэр мал баринагүй.

Газаагаа ган гэхэ нохойгүй байна гэһэншүү, Хандагайн, Дээдэ-Хүрбын совхозуудта ехэ олон гэр бүлэнүүд хони, ямаа, үхэр мал баринагүй. Тиихэтэй хамта, тэрэ шадарай Дээдэ-Тайлсын, Хасууртайн, Хүрбын совхозууд хашараг, гунжануудые худалдан абаха дуратайшуулда туһаламжа үшөөл һулаар үзүүлнэ. Энэ талаар тэндэхи нютагай Соведүүдэй арадай депутадууд ойлгуулмжын ехэ хүдэлмэри ябулха уялгатай. Зүгөөр Соведүүдэй гүйсэдкомууд эрид шууд шиидхэбэринүүдые абажа, үхэр малтай болохо дуратайшуулда туһаламжа үзүүлхэ зэргэтэй. Энэ талаар бидэнэй хэжэ байһан хүдэлмэри үргэн олониитын һанаа сэдьхэл үшөөл хүсэд дүүрэнээр хангажа шадаагүй байһаар гэхэдэ алдуу болохогүй. Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ талаар бидэнэй урда ехэ зорилгонууд табигдана. Тэдэниие бэелүүлхэ хэрэгтэ хүн бүхэн эдэбхитэйгээр хабаадалсаха зэргэтэй.

Һүүлэй жэлнүүдтэ бага һууринуудые һэргээхын, мүнөө үе сагай эрилтэнүүдтэ харюусамаар болгохын тула Ашангын, Үдын сомоной, Краснопартизанска сельскэ Соведүүдэй гүйсэдкомууд һайшаалтай хүдэлмэри хэжэ байнхай.

Бага һууринуудай дундаһаа Ашанга, Амгаланта, Булам, Баян-Гол, Аалан һууринуудта хүүгэдэй ясли - садуудай, һургуулинуудай байшангууд баригдажа, ашаглалгада үгтөө. Тиин эдэ тосхонуудтамнай залуу бүлэнүүд тогтонижон түбхинэжэ эхилээ.

Бидэ бага тосхонуудайнгаа хүгжэлтэдэ тон ехэ анхарал хандуулнабди. Юуб гэхэдэ, тэдэнэй саашанхи хуби заяанһаа оронoймнай эдеэ хоолой программа бэелүүлгэ бага бэшээр дулдыдана гээшэ. Энэниие бидэ мартаха ёһогүйбди.

Б. ДАШИЕВ,
арадай депутадуудай Хориин районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо.

Хурамхаанай районой Дэрэнэй совхозой Аллын һүнэй фермэдэ Валентина Аюшеева арба гаран жэлэй туршада һаалишанаар хүдэлнэ. Тэрэ совхоз соогоо түрүү һаалишан гэжэ суутай. Энэ жэлдэшье Валентина Доржиевна эрхим һайнаар хүдэлжэ байнхай. Тэрэ мүнөө 18 үнеэ һаана. Тэдэнэйнь олонниинь түрүүшынхиеэ тугаллаһан гунжад юм. Зунай бэлшээриин тунга ногоон дээрэ бэлшэжэ, һү ороһон үнеэдээ саг сооhь һаажа, үдэр һү һаам туйлаһан Валентина Доржиевна түсэбтэ даабаринуудаа дүүргэхэ болонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: һаалишан В. Д. Аюшеева.

В. ГАРМАЕВАЙ фото.

САГ ҮРГЭЛЖЫН ХЭРЭГЛЭМЖЭДЭ

Таловкын түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдэй заводой коллектив долоон һарынгаа түсэбтэ даабаринуудые сүм дүүргэбэ. Хэлсээнэй ёһоор 2 миллион 840 мянган түхэригэй продукци худалдагдаһан байна. 36,5 мянган кубометр түмэр-бетон хэрэгсэлнүүд гаргагдаха һаа, 40 мянганда хүргэгдөө.

Иигэжэ тус предприяти Прибайкалиин районой промышленна предприятинуудай дундаһаа эрхимлэжэ ябана бшуу. Сибириин ба Алес-Дурна зүгэй барилгануудта эндэхи продукци сат үргэлжэ хэрэглэгдэдэг юм. Илангаяа БАМ руу ехээр эльгээгдэнэ. Энэньшье ойлгосотой. Завод юрэнхыдөө «БАМстройиндустрия» нэгэдэлэй подразделенинүүдэй нэгэн шуу.

Һүүлэй үедэ тус нэгэдэлэй туһаламжаар заводто 60 квартиратай байрын гэр баригдаа, сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүд һэльбэн шэнэдхэгдээ, хэб шудхан дарадаг цехые һэльбэн шэнэдхэлгэдэ мүнгэн һомологдоо. Эдэ бүгэдын ашаар цех ажалай шэнэ гуримда, арендын подрядта орохо аргатай болохо бшуу.

И. И. Глушковой, М. М. Печкаускасай, В. Г. Курасовай толгойлдог бригаданууд онсо шалгарнад.

Ветеранууд заводто үсөөн бэшэ. Предприятиин байгуулагдаһан үдэрһөө олониинь хүдэлнэ. Эдэ хэд бэ гэбэл, И. А. Новолодский, И. И. Ханхашанов, Н. П. Белов, В. Г. Курасов гэгшэд мүн. Тэдэ залуу хүдэлмэришэдтэ баян дүй дүршэлөө дамжуулна.

А. САШИН.

Гол һалбаримнай — ХОНИН АЖАЛ

ЗУУТАНААРАА СУУРХАҺАН НЮТАГ

Үнгэрһэн жэл Согто-Хангилай хонишодой түл абалгаяа һайнаар, эмхитэйгээр үнгэргэжэ, округойнгоо бүхы хүн зониие баясуулһаниинь мүнөөшье мартагдаагүй ёһотой. Тиихэдэ XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо 22.356 эхэ хонинһоо 23.040 хурьган абтажа, зуун эхэ хонин бүхэнһөө 103 хурьган түлжүүлэгдэһэн юм. Энээн тухай округоймнай газетэдэ бэшэгдэһэн, мүн радио-дамжуулгануудташье дэлгэрэнгыгээр хэлэгдэһэн байха. Ажалай иимэ ехэ амжалта туйлаха гээшэ юрэ бусын хэрэг бэшэ ааб даа. Олохон хонишодой ажалдаа баатаршалга гаргаһанай ашаар иимэ илалта туйлагдаба бшуу. 34 хонишодой бригада түсэбөө үлүүлэн дүүргээ бэлэй. Хорин зургаан хонишон зуун эхэ хонин бүриһөө зууһаа дээшэ хурьга абажа, олондо һайшаагдаа һэн. Залуу хонишод Бадмажаб, Вера Балжировтан зуун эхэ хонин бүриһөө 152 хурьга абажа, округойнгоо чемпион болоо юм.

Байгша ондо колхозой 34 отарада хонидой түл абалга майн нэгэн болотор үнгэргэгдэбэ гээшэ. XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой хонишод үнгэрһэн жэлэйхидэл эрхим дүн харуулжа шадабагүй. Тиигэбэ ябабашье һаа, Согто-Хангилай хонишод энэ жэл яһала һайнаар ажаллаа.

Байгша ондо 21.237 эхэ хонидой 19.677 хонидынь хурьгалжа, бүхыдөө 20.729 хурьган абтаа гэхэ гү, али хурьга абаха түсэбынь 112,4 процент дүүргэгдэбэ. Тобшолбол, зуун эхэ хонин бүриһөө колхозоороо 97,9 хурьга абаба. Колхозой эхэ хонидой 34 бригадын хонишод энэ жэл хонидоо тобир тарганаар ондо оруулжа, һайн түл абахын түлөө шармайн оролдоо. Тиигэжэ энэ жэлдэ түл абаха түсэбөө 31 хонишод үлүүлэн дүүргэжэ шадаба бшуу. Арбан табан хонишон зуун эхэ хонин бүриһөө зууһаа дээшэ хурьгадые абаа. Эдэнэй дунда Игнат Куриганов, Валерий Бортоев, Цыбен Доржиев, Далай Гунгаев, Шулуун-Гомбо Сундуев, Цырен-Бато Цыдыпов, Бадма-Цырен Дармаев, Бадмажаб Балжиров, Батоболот Цоктоев, Цыбегмит Пурбуева, Мунко-Жаргал Цыбенов, Александр Дашинорбоев, Бальжинима Норбоев, Владимир Баторжагалов, Балдан-Доржи Цымпилов гэгшэд оролсоно.

Нёдондоной округой чемпион Бадмажаб Балжиров энэ жэлдэ 532 эхэ хонинһоо 824 хурьга абаад байна гэхэ гү, али 168,8 процентдэ хүргөө гээшэ.

Хара-Намаатада үбэлжэдэг Далай Гунгаев Цырен-Дулма Жаргалова хоёрой гэр бүлын бригада энэ жэлдэ нёдондонойхиһоо бүри ехэ илалта туйлаһан байбад. Бэрхэ хонишод 638 эхэ хонинһоо хамта 918 хурьга абажа, түсэбөө 161 процент дүүргээ гэхэ гү, али зуун эхэ хонин бүриһөө 145 хурьга абаба. Хонишон Шулуун-Гомбо Сундуев зуун эхэ хонин бүриһөө 128,9 хурьга, тиихэдэ Цырен-Бато Цыдыпов 110, Мунко-Жаргал Цыбенов баһал 110, Цыбегмит Пурбуева 105, Балдан-Доржи Цымпилов 105 хурьга түлжүүлһэн байнад.

Д.-Р. ЦЫРЕНЖАПОВ.

КОКАНД (Ферганска область). Дотоодын хэрэгүүдэй эндэхи городской отделениин автопаркда 30 шэнэ хүнгэн машина нэмээ. Предприятинуудай ажалша коллективүүдэй соведүүдэй эмхидхэһэн хотын социальна хүгжэлтын нийтын жаса тэдэниие худалдажа абалгада мүнгэ һомолоо һэн. Үбшэ тодорхойлхо түбтэ, больницануудта хэрэгсэлнүүдые худалдажа абалгада, микрорайонуудые болбосон түхэлтэй болголгодо мүнгэнэй зарим хубинь зорюулагдаа юм.

МАГНИТОГОРСК (Челябинска область). Эд бараанай болон эдеэ хоолой зүйлнүүдэй үнэ сэнгүүдэй дээшэлжэ байхада эндэхи метизно-металлургическа заводой хүдэлмэрилэгшэдтэ 50—50 түхэриг нэмэжэ үгтөө юм. Заводой профсоюзай конференци иимэ шиидхэбэри гаргаа һэн. Ажалай журам эбдэгшэд лэ, мүн хахад жэлэй саада тээ ажаллажа эхилһэн шэнэ хүнүүд урмашуулгын списогто оруулагдаагүй юм. Предприятида гол мэргэжэлтэй хүдэлмэришэдэй амаралта баһал 6 үдэрөөр ехэ болгогдоо, амаралтынь мүнгэндэ нэмэлтэ мүнгэн түлэгдөө. Табан һаратайһаа эхилжэ, түрэхэ эхэнэрнүүд хүдэлмэриһөө сүлөөлэгдэнэ.

ХАБАРОВСК. Хотын олохон предприятинууд болон эмхи зургаануудай кадрнуудай таһагуудай хүдэлмэрилэгшэд нэгэ столдо һуужа хүдэлбэ. Эндэ түрүүшынхиеэ хүдэлмэриин сүлөө газарай яармаг үнгэргэгдэнэ. Гансахан үдэрэй туршада шэнэ ажалтай болохо хүсэлтэй 500 шахуу хүн хандаһан байна. Барилгашадта, станок дээрэ хүдэлэгшэдтэ, мүн хүдэлмэриин ондоо мэргэжэлтэй хүнүүдтэ олон ажал дурадхагдана. Ажал шэлэжэ шадаагүй хүнүүд байгуулагдажа байһан нөөсын банкда кандидатурануудаа дурадхаа юм.

НОВГОРОД. Песковско ой модоной комбинадай өөһэдынгөө хүсөөр гэр бариха дуратай хүдэлмэрилэгшэдтэ предприятиин бүтээдэг хабтагай модоор хэгдэһэн гэр хубаарилагдадаг болоо юм. Иимэ барилга хэхэ хүнүүд гол хүдэлмэриһөө хоёр һараар сүлөөлэгдэдэг. Гэр бариһанайнь түлөө сметын ёһоор мүнгэн түлэгдэдэг. 2 мянга шахуу түхэриг болодог байна. Энэ мүнгөөрнь гэр барижа, гэрэй бараа худалдажа абахада хүрэхэ гэжэ предприятида хэлсэдэг. Комбинадай 200 шахуу хүдэлмэришэд иимэ гэрнүүдые баряа юм. Квартира абаһан хүнүүдэй хэниинь шье предприятиһаа гаража ошоогүй.

ГОРНО-АЛТАЙСК. СССР-эй Наукануудай Академиин Ураалай отделениин ботаническа саадта хадата Алтайда ургадаг онсо шухаг ургамалнууд — ягаан радиоло, дүрбэн янзын үхэр нюдэн, крыжовник, эм домто хээрын олон ургамалнууд нэмэжэ таригдаа юм. Ботаническа саадта ягаан радиоло барижа ургуулгада ехэ анхарал хандуулна. Башкирай гүрэнэй университедэй бүлэг хүдэлмэрилэгшэд иимэ ургамал оложо, шэнэ газарта һуулгаһан байха юм.

КУРГАН. Эндэхи «Приречный» совхозой механизаторнууд малай фермэнүүдтэ жэл соо бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэжэ абаа. Нуга сабшалангай бүхы үбһэн абтаа юм. Совхоздо мал һүрэгынь олон аад, үбһэ тэжээл ходо дуталдадаг байһан. Эндэхи нуга сабшалан болон бэлшээринь ехэнхидээ хужартай юм. Курганай эрдэмтэдтэй харилсаа холбоотойгоор хүдэлжэ, совхозой таряашад хужартай тэмсэл эхилэнхэй. Орооһоной ажахын эрдэм шэнжэлэлгын нютагай институдай хүдэлмэрилэгшэд хужарлиг газар элдүүрилхэ ашаг үрэтэй арга, тааруу зохид үтэгжүүлгэнүүдые дурадхаһан юм. Энэ хүдэлмэриин ехэхэн хубиие нь хэхэдэнь мелиораторнууд туһалаа. Шанаажуулан һайжаруулагдаһан гектар бүхэнһөө 20 центнер эрхим шанартай үбһэн абтана.

НОВГОРОД. Дээрэһээ үгтэһэн даалгабари бэшэ, харин хэлсээнэй али али талада аша туһатай эрхэ нүхэсэлнүүд «Дружный» колхоздо шефүүдэй һайнаар хүдэлхэдэнь туһална. Мүнөө үедэ эртын хартаабха хуряалгада колхозниигуудтай хамта Старорусска автомобиль заһабарилгын заводой түлөөлэгшэд һайнаар хүдэлжэ байнхай. Шефүүдые уриха зуураа, колхоз тэдэндэ тодорхой хэрэг даалгажа, һуудал байдалай һайн эрхэ нүхэсэлнүүдые байгуулаа һэн. Тус колхозой дүй дүршэлые областиин бусад ажахынууд халан абана.

БАКУ. Ургаса һалгаадаг шубуудтай тэмсэхэ мүнөөнэй ашаг үрэтэй зүйлнүүдые Азербайджанай ССР-эй Наукануудай Академиин зоологиин институдай эрдэмтэд дурадхаа һэн. Иимэл шубуудые айлгадаг шубуудай абяа бэшэһэн элдэб янзын түхеэрэлгэнүүдые тэдэнэр зохёожо бүтээгээ юм.

ОРЕЛ. Таряашадай болон хотын хүн зоной хоорондохи харилсаа холбооной тааруу зохид арга эндэ зохёогдожо нэбтэрүүлэгдэнхэй. Ургаса хуряалгын үедэ областьдо ажахынууд хоорондын хуряалгазоолын 14 комплекс хүдэлнэ. 930 комбайн, хэдэн зуугаад автомашинанууд, заһабарилгын мастерскойнууд ба ажаһуудалай албан тэдэнэй мэдэлдэ ородог. Радио болон телефонно хэлхеэ холбоотой диспетчерскэ албаар хангагдаһан иимэ комплекс бүхэн областной болон зарим районно түбүүдэй ажалша коллективүүдэй түлөөлэгшэдһөө гол түлэб бүридхэгдэдэг. Энэнь шефүүдэй туһаламжые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ арга олгоно. Хотоһоо ерэһэн хүдэлмэрилэгшэдэй салин суглуулагдажа тушааһан орооһоной хэмжээнһээ сэхэ дулдыдадаг.

ТАШКЕНТ. Сталинай үеын хардалга гүрдэлгэһөө хуули бусаар хохидоһон хүнүүдтэ туһалха, эрхэнүүдыень дүүрэнээр һэргээхэ гээшэ хотын түүхын-гэгээрэлэй «Мемориал» бүлгэмэй зорилго болоно. Ташкентдэ тэрэниие эмхидхэн байгуулгын конференци болобо. Узбекистанай ниислэлэй хэдэн арбаад предприятинууд ба нийтын эмхинүүд тэрэниие эмхидхээ юм. Конференциие үгтүүлэн үүсхэл гаргадаг бүлэгэй гэшүүд тодорхой хэрэгүүдые бүтээһэн байна. Сталинай үеын хардалга гүрдэлгэһөө хохидогшодые сагааруулха талаар Узбегэй ССР-эй прокуратурын дэргэдэ хүдэлдэг бүлэгтэй хамта тэдэнэр архивай документнүүдые дууһыень шэнжэлээ һэн. Дурасхаалай ном хэблэхэ, ямаршье гэм зэмэгүйгөөр хохидогшодой хүүрнүүдые бэдэржэ, хүдөө табиха, хардалга гүрдэлгэһөө хохидогшодой хүшөө Ташкентдэ бодхоохо гэжэ тус бүлгэмэй гэшүүд түсэблэнэ.

«Түүхэтэ үнэн зүбые һэр…

ЯАРАЯ — САГ ЯБАЖАЛ БА…

Би Сэлэнгын аймагай Зуй-һүтэй нютагта түрэһэмби. Һургуули гэхэдэ, техникум ба институт. Загарайн райгүйсэдкомдо хүдэлнэб. Ажалай ветеранби. Ажалша дорюун буряад зоноорсо омогорхожо ябадаг зантайб. Буряад газетээ үдэр бүхэндэ уншадагби. Августын 11-дэ «Буряад үнэн» газетээ абаад, 60-аад хүнэй гар табилгатай **«Түүхэтэ үнэн зүбые һэргээхэ»** гэһэн бэшэгые баярлан, хүхин байжа уншааб. Тон зүб бэшэнэ. Энэ асуудалые дээшэнь табиха түрүү бодолтон байһан гэжэ һанаад ябадаг байгааб. Энэ түүхэтэ бэшэгые ургажа ябаһан залуушуул харюусалгатайгаар уншаад, дэмжэхэ ёһотой гэжэ найданаб.

Минии һанахада, Эрхүү, Шэтэ, Ойхон, Буряад республика, ондоогоор хэлэхэдэ, Эрхүүгэй, Шэтын областьнууд мантай нэгэдээд, нэгэ союзна республика болохо байгаабди. Эдэ нютагууд булта буряад ороной газар байгаа ха юм. Хоёр округ бидэнһээ холо оршоно. Энээнһээ гадна, округуудһаа ондоо тээ, эдэ областиин районуудта байһан буряадууд яаха болонооб? Энээниие бү мартагты. Союзна республика болгоо һаамнай, буряадташье, ородтошье алишье талаараа ажаһуухадамнай туһатай, хэрэгтэйшье байха һэн. Хоёр-гурбан зуун жэл сооород, буряадууднай сугтаа байгаад, бэе бэедээ түрэл дүтэ болошоо. Ямар нэгэн асуудал бэелүүлхэ зорилго урдаа табяа һаа, өөһэд хоорондоо зүбшэжэ шиидхэнэбди.

Зарим ородууд зорилго эрмэлзэлыемнай ойлгонгүй, манаа сэбэр буряад яһанай республика тогтоохонь гэжэ һанадаг. Газетэ, радио болон телевидени хэрэглэн, эдэ бүгэдые өөһэдынгөө анда талада зүбөөр ойлгуулжа үгэхэ хэрэгтэй. Айха, эшэхэ юумэн байхагүй. Интернационализм зүб бэелэлээ олоно байна гэжэ һанагшаб.

Манай Марх… дунда буряад… таарше бии… Буряад ороной… рэ түрэһэн… роо бши, тэрэшн… поно бшуу даа… ноо энэ бэшэг… публикын бүхы… тай.

Эрхүүгэй, Шэт… дай зон хажуу… байнгүй, хэрэг… сэхэ ёһотой. Эн… ческэ докумен… манай уялга. Б… эй Верховно… дээрэ удаан б… даха ёһотой. … тнай миин һана… бүтөөгүй һаа, … байха. Найданаб… дэ, дэмжэн … үргэлжэлүүлээд… хүнүүд манай… шадаашье бай… сэнэб. Баяртай.

Анхарагдангүй үлэхэ ёһ…

«Буряад үнэнэй» августын 11-нэй номерто манай республикын ветерануудай Р. Н. Нишановта бэшэһэн бэшэг толилогдоһоң байгаа һэн.

1937 ондо буряад арадай хүсэл зоригые һураншьегүйгөөр, И. Сталинай «зарлигаар» манай автономито республикые гурбан-дүрбэн газар хэршэжэ таһалһаниинь тон буруу байгаа гэжэ мүнөө хэндэшье эли болонхой. Буряад арадай хуби заяанда хайша хэрэгээр, тон гажа буруугаар хандаһан энэ ушар хадаа үндэһэн соёлоймнай, үзэг бэшэгэймнай хүгжэлтэдэ харша нүлөө үзүүлһэн гэжэ эрдэмтэдһээ, зохёолшодһоо гадна, заха холын нютагуудта ажаһуудаг үбгэд, хүгшэдшье ойлгонхой. Жэшээнь, Шэтын областиин Петровск-Забайкальскын районой дэбисхэр дээрэ Бальга, Зудмаари, Обор-Үнгөө гэжэ сэбэр буряад нютагууд бии.

Анхан республикын хэршэгдээгүй, бүрин бүтэн байхада, Шэтын арадай гэгээрэлэй зурганда буряад хэлэнэй ба литературын багшанарай хүдэлмэриие шалгадаг, методическа туһаламжа үзүүлдэг тусхай инспектор байдаг байһан юм гэжэ хуушанай багшанар хэлэдэг. 1937 онһоо хойшо энэ тушаал үгы болгогдоһон ха.

Дээрэ дурдагдааша Указ муу нүлөөгөө һүүлдэньшье үзүүлжэл байгаа, мүнөөшье үзүүлһээр. Жэшээнь, манай Оборой-Адагай һургуулида буряад хэлэнэй ба литературын часые үгы болгохо гэжэ Петровск-Забайкальскын райсоведэй арадай гэгээрэлэй таһагаархид олон жэлэй туршада аһан шадалаараа оролдодог байгаа. Зүгөөр буряад хэлэ үзэлгын удха шанарые гүнзэгыгөөр ойлгодог байһан багшанарай тэмсэлэй ашаар лэ буряад хэлэнэй ба литературын хэшээл үлөөгдэһэн юм.

Мүнөө муугаар нүлөөлжэ байһаниинь юунһээ харагданаб гэжэ зарим нүхэд асуужа магадгүй. 1985 онһоо хойшо үндэһэн соёлоо, түрэлхи хэлэеэ хүгжөөхэ гэжэ зохёохы ажалтанай, интеллигенциин аһан ехэ оролдолгоһоо горитойшье үрэ гаранагүй гэжэ ажаглахаар. Юундэб гэхэдэ, дээрэ хэлэгдэгшэ Указ хүсэндөө байһаар лэ байна бэшэ гү? Тиимэһээ хамаг оролдолгонуудтамнай бүтүүхэн һаад тодхор ушаруулна хаш.

Энээгээр юу хэлэхэ гээбши гэхэдэ, сталинизмын һүрөөтэ жэлнүүдтэ тунхаглагдаһан Указ тон буруу байгаа, тиимэһээ тэрэниие болюулха гэжэ элирхэйлһэн СССР-эй Президентын Указ гаргагдаха ёһотой.

Петровск - Забайкальскын районой дэбисхэр дээрэ оршодог буряад гурбан нютаг тухай дээрэ дурдаа һэм. Эдэ нютагуудай хүн зон үндэһэн буряад соёл болбосоролһоо таһархай оршодог гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Буряадай АССР-эй «Байгал» ансамбль хаагуур аяншалдаг бэ, юу харуулдаг бэ, гүрэнэй Ленинэй орденто оперо, баледэй ба Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын театрнууд хэзээ, ямар габьяагай түлөө академическэ … рэ зэргэдэ хүр… жэгүүд табигда… шэхэндээшье … манда байха. … зисторна радио… Буряадай ради… лын аялга» мэт… нуудые барижа… сэдьхэлээ хужа… ле-дамжуулга Ул… тадаггүй. Тиимэ… Чүрэгэйхид … Үдэ руу али б… дэг байна ха ю… ряад хэлэн дээ… мууд манай нют… доошье хүрэ… Сэхыень хэлэбэ… һэгээр буряад … гарадаг ном… ластьнуудай бур… та эльгээгдэхэһэ… публика соогоо… гүй бэшэ гү?

Хүршэ хоёр … ряад округууд… гүй, үндэһэн со… лой талаар ХА… до ороһон хэды… нютагууд бии б… дые үндэһэн со… хангаха тухай … асуудалаар бат… КПСС-эй Платф… лэгдэһэн зүйлн… ряан болонтожо… мэтын орёо … нуудые хараада… да, ветерануудт… зэгы удха шан… нагдана. Манай … кратиин хүгжэж… шондо иимэ … харагдангүй …

Д. Д…
хүгж…

ЗАГАСТАЙ СТАНЦИИН ЗАДАРХАЙ БАЙ…

Түмэр замай Загастай станциин коллектив жэлһээ жэлдэ нэгэ жэгдэ һайнаар хүдэлдэг. Улаан-Үдэ — Наушки участогай эрхим участогуудай нэгэниинь мүн. Тушаан абагшад П. К. Акинфеев, Л. Л. Матвиевская, В. А. Леонтьева, ахалагша кассир А. С. Борисова, станциин дежурна У. Д. Болонева, О. П. Ахунова гэгшэд оролдосотой ажалаараа олоной дунда хүндэтэй болонхой

В. Г. Армаев эбтэй эетэй энэ коллективые хүтэлбэрилдэг. Владислав Гомбоевич станциин ажахын олон участогуудта хүдэлһэн, дүршэл ехэтэй хүтэлбэрилэгшэ юм. Түмэр замай институт дүүргэһэн намтартай.

Иигээд лэ бэрхэ коллектив үлүү гомдол, үгэгүйгөөр хүдэлөөд байха һэн, теэд ажалайнь эрхэ байдал, һуудал байдалынь хангалтагүй тула хүтэлбэрилхы тушаалтадта гомдолоо бариха баатай болоо һэн. Үдэр бүри мянга шахуу хүн энэ станцяар гарадаг, заримдаа бүришье олон. Энээгүүр ябаал һаа, түмэр замай вокзалай шэнэ байшангай баригдажа байгаад орхигдоһые анхархат. «Жилстрой» управлени яама яхха малтаад, барилгын хэрэгсэлнүүдые обоо хүбөө хаяад, энэ барилгаяа зогсоожорхёо юм. Мүнөө ямар нэгэн пассажир байшангай һуури дээрэ һандали дээрэ мэтээр амаржа һуудаг.

Гэхэ зуура, станциие хангадаг зон үйтан хабшуу байрануудсоо хүдэлһөөр. Билет худалдадаг кассир товарна касситай зэргэлээд һуудаг юм. Онгоошходо дүтэлһэн хүндэ биледэй худалдагдажа байхада, ашаа зөөлгэхэ захилтай ерэһэн зон энэ таһалга соонь сугларанхай үймэлдэжэ байдаг. Иигээд байхадань, кассирай мүнгэ һангаа худхан хулингүй, тодо бүридхэл хэжэ хүдэлхэнь бэрхэтэй болоно бшуу.

«Гусиноозерск — Заозёрный» гэһэн автобус ябуулжа эхилхэ тухай хөөрэлдөөн яһала гараһан юм. Загастай станцида пассажирнуудшье, станциин хүдэлмэрилэгшэдшье саг соогоо ерэжэ байха бэлэй. Теэд пассажирска автотранспортна 2-дохи предприятиин хүтэлбэрилэгшэд найдуулга үгэһэн аад, тэрэнээ мартаа.

— Тус предприятиин филиалай начальник арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдээд байхадаа, энэ талаар тодо найдуулга үгөө һэн. Харин депутат боломсоороо мартаа, — гэжэ ахалагша тушаан абагша Л. Л. Матвиевская хөөрэнэ.

Городской Соведэй депутат В. И. Чепурной Загастай тухай мүн лэ мартанхай. Станцида ажаһуугшад тэрээнэй түлөө дуугаа үгөө бэлэй. Депутадай мандадай түлөө тэмсэжэ байхадаа, үһан дээгүүр үрмэ тогтоожо үгэ хэлэһэн, социальна зорилгонуудые шиидхэлгэдэ туһалхаб гэжэ үгэеэ үгэһэн юм. Урданай янзаар лэ һунгагшад депутадаа бэдэрнэ.

Түмэр замай Улаан-Үдын отделениин харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд Загастай станцида үсөөн хүрэдэг юм. «Ерэхэдээшье, гуурһа, дэбтэр гаргажа, тэмдэглэлнүүдые шадаг,—гэжэ касс… вьева хөөрөө… комиссинь урды… дабаха. Ямаршье …

Гадна олон … дай һуудал, ба… гүй. Хоёр кварти… дые эндэ барю… нод. Теэд түмэр… лениин зүгһөө … жэлгэ үзүүлэгд… үгтэнэгүй. Аяар … бүридэһэн айл … таһалгахан соо … бэл, Павловтанай… бүлэнэр иимэл … да юм.

Олон жэл соо… гүй байһан ю… шиидхэхэнь хүн… Гэбэшье, зарим… шье юумэн ураш… гастай станцида … тэй ори ганса …

Загастай стан… байдал тушаалта… анхарал хэзээ … гү?

манай штатна…

ХҮДЭЛМЭРИШЭН, КПСС-эй СЪЕЗДЫН ДЕЛЕ…

КОСТРОМСКОЙ ОБЛАСТЬ. «Судиславский» совхозой хүдэлмэришэн В. Н. Паленный — обл…дэй депутат, арадай дружинын командир. Үнэн… нист түбһэн юумэндэ анхаралаа табижа ябадаг, таһархаяа айдаггүй, бүхы юумые ү… эн сооһь ш… елүүлдэг хүн.

В. Н. Паленный — КПСС-эй XXVIII съездэ де… гаргажа, тэрээнэй хүдэлмэридэ хабаадалсаһан б…

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. Н. Паленный (баруун гарһ… цехэй бригадын хүдэлмэришэд С. И. Благожаров… стяков, В. А. Молчанов гэгшэдтэй үнэ сэнтэ ан… клеткэнүүдые хэжэ байна.

ТАСС-ай фо…

Багшанарай августын зүблөөнүүд

ЭЛСЭХЭ ЗҮЙЛНҮҮД БАРАГДАШАГҮЙ

ОЙ районой багшана- а зүблөөн болобо. н участогууд дээрэ н үнгэ бүриин сэ- ндэй гараар оёгдо- дэн бүтээлнүүд со- нгай фойе соо дэл- ыставкэдэ табигдаа. н гол хүсэн хадаа үмүүжүүлэгшэ» гэһэн конференцидэ гол hүү-

уралсалай жэлдэ Түн- үүлинүүдтэ багшын һэн 25 залуу мэргэ- мжэжэ ерэхэ байгаа. ннинь конференцидэ аха нүхэдэйнгөө ур- дэбтэр абаба едагогическа ажалай рэнэй интернат hур- Л. Н. Новосель- нүхэдтөө багшын зоригтой ябахыень Залуушуулай зүрһөө дай дунда hургуули- хэлэнэй, литературын омилогдоhон В. В. хэлэжэ, залуушуул рмэлзэлтэй, эрилтэ гэжэ найдуулба. ажалай ветеранууд раева, К. Г. Данило- ые 60 наһанайнь, ревае 55 наһанайнь З. Ж. Мальжунова, Л. Г. Тонтоева-Степанова, С А. Ардуева, М. Н. Хурхесова, Ю. Шагланова, Е. Б. Бунаева бусад олон багшанарые 50 наһанайнь ба 25 жэлэй туршада багшалһан баяраарнь дашарамдуулан, конференцидэ хабаадагшад үнэн зүрхэнһөө амаршалба.

Түнхэнэй райсоведэй арадай эрдэм һуралсалай таһагые даагша С. Д. Гыргешкинов элидхэл хэхэдээ, районой һургуулинуудай ажабайдалда, хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ гол анхарал хандуулба. Һургуулинуудта һайн дуранай түбүүд нээгдэжэ, амжалтатай хүдэлнэ. Мүн һуралсалай үедэ ном заалгын, хүмүүжүүлгын элдэб онол аргануудые багшанар хэрэглэжэ, һайн дүнгүүдые туйлаа гэжэ тэмдэглэлээр. Районой спортивна һургуулиин секцинүүдтэ 600-гаад үхибүүд ябадаг. Эдир барилдаашадые һоригшод Н. С. Сымбелов, С-Д. А. Будаев, эдир боксернуудые хүмүүжүүлэгшэд Ж. Д. Салданов, В. Б. Лудуков гэгшэд хүдэлмэриеэ амжалтатайгаар ябуулна. Тэдэнэй һориһон һурагшад районой, республикын чемпионуудай нэрэ зэргэдэ нэгэтэ бэшэ хүртэдэг байна. Тиигэбэшье үдын һүүлээр олонхи хүүгэдэй сүлөө сагаа һонирхолтойгоор үнгэргэхэ гэхэдэнь, тааруу, дура татама хэрэг олдоногүй. Энэ ушарһаа гү, үгышье һаа, гэр бүлэ доторой муу байдалһаа олон үхибүүд гэмтэ ябадал гаргана. Түрэлхид, хүмүүжүүлэгшэд, багшанар хүүгэдтэ сэдьхэлэйнгээ дулаа зарим ушарта дүүрэн үгэжэ шаданагүй ха. Гэмтэ ябадал гаргаһан үхибүүдэй дунда СПТУ-гай һурагшад олон ушардаг. Теэд тэдэнэрэй сүлөө сагаа һайнаар үнгэргэмөөр эрхэ байдал бии гээшэ гү? Үгы! Училищиин һурагшадай хахадынь өөр өөрынгөө гэрһээ ябажа һурадаг, унтаха байшан байхагүй.

Һургуули бүхэндэ үдын һүүлээр үхибүүдэй сүлөө сагые һонирхолтой һайнаар үнгэргэхэ гээшэ гол шухала асуудал болонхой. Жэл бүри һуралсалай жэлэй эхиндэ һургуулинуудта элдэб олон кружок, секцинүүд хүдэлхөөр түсэблэгдэдэг. Теэд һуралсалай жэлэй эсэстэ тэдэнэй тон үсөөнийнь арай шамай хүрэдэг байха юм.

Зарим үхибүүд һургуулиингаа зөөридэ хайра гамгүйгөөр хандана. Эндэ хэн зэмэтэйб? Эдэ бүгэдые хаража үзэхэдэ, багшанар хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие хүсэд һайнаар ябуулнагүй гэхээр.

Мүнөөнэй багшанар бэлэдхэл дутуутай, ном үсөөн уншана гэхэ мэтын ажаглалтанууд хэгдээ. Өөрөө соёл болбосролоор бага багша яагаад үхибүүдые һургаба гээшэб? Багша бүхэн оюун ухаагаа баян болгохын тула үдэр бүри ажаллаха ёһотой бэшэ гү?

Һургуулинуудай дуу хатарай, хүгжэмэй, фольклорно ансамбльнууд һүүлэй үедэ манай анхарал татана. Тоорын һургуулида «Ая-ганга», Галбайн һургуулида «Алтан булаг», Хойто-Голой һургуулида «Алтан Мундарга» гэхэ мэтын ансамбльнууд эрхимүүдэй тоодо оронхой. Зүгөөр зарим һургуулинуудта хүгжэмэй, хатарай мэргэжэлтэд байгаашье һаа, үрэ дүнгүйгөөр хүдэлнэ. Олон һургуулинуудта түрэл нютагаа, байгаалияа, арадайнгаа түүхэ шэнжэлһэн музейнүүд бии болонхой.

Үхибүүдые ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлгэ хадаа ссвет һургуулиин гол зорилгонуудай нэгэн. Энэ асуудалаар бүхы ажахынууд, предприятинууд һургуулинуудта туһалха ёһотой. Теэд мүнөө арендэдэ, ажахын тоосоондо орообди гэжэ шалтаад, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд түрэл һургуулиһаа холодоо. Иимэ жэшээнүүд район дотор үшөөшье бии. Ажалай ургажа ябаһан халаание һургуули, түрэлхид, ажахынууд хамтын хүсөөр бэлдэн хүмүүжүүлхэ ёһотой. Мүнөө үедэ мүрөө хараад ябаха саг бэшэ.

Районой пионернүүдэй байшангай директор Н. Д. Шубин үгэ хэлэхэдээ, үдэшын сагта үхибүүдэй сүлөө сагые ямар аргаар эмхидхээ һаа, һайн бэ гэһэн һанамжануудаа хубаалдаба. Мүнөө түрэл дайдаяа шэнжэлэн шудалха, ажалай, дайнай ветерануудые, түрүүшүүлые хүндэлхэ хэрэгтэ ехэшүүл хайша хэрэгээр хандана. Үхибүүдэй сэдьхэлэй хоoһоролго эндэһээл үндэһэтэй байһаниинь сохом. Энэ мэтын хурса асуудалнууд конференцидэ табигдаа.

Багшын ажалай ветеран Д. Д. Халангуева, Тоорын һургуулиин директор Р. А. Фомкинова, Туранай совхозой директор И. С. Маншеев, мүнөө жэлдэ шэнээр нээгдэһэн Хужарай дунда һургуулиин завуч В Д. Шагдуров, багшын ажалай ветеран Н. А. Тулосоева, Хэрэнэй хүүгэдэй 2-дохи саадые даагша Е. Б. Шоймболова, Харбяангуудай дунда һургуулиин хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие эмхидхэгшэ Н. С. Байминова, Түнхэнэй дунда һургуулиин завуч Т. Е. Усольцева гэгшэд элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадажа, һонин һанамжа, дурадхалнуудые хэлээ.

Партиин Түнхэнэй райкомой нэгэдэхи секретарь В. Ж. Сыренов, райгүйсэдкомой түрүүлэгшэ А. Д. Моглоев, арадай эрдэм һуралсалай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай райкомой түрүүлэгшэ Л. Г. Рыбакова гэгшэд конференциин хүдэлмэридэ хабаадалсаба.

Үдэшэлэн районой хүтэлбэрилэгшэд багшанартай хамта «түхэреэн стол» үнгэргэһэн, олон тоото асуудалнуудта харюусаһан байна. СССР-эй арадай депутат А. Л. Ангархаев энэ хэмжээ ябуулгада хабаадалсаба.

Хойто үдэрынь мэргэжэл мэргэжэлээр секционно хүдэлмэри болоо.

Б. ШАРАКШАКОВ,
манай корр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Горхоной дунда һургуулиин ород хэлэнэй ба литературын багша Ц. В. Сыренова; 2. Зүүн-Мүрэнэй дунда һургуулиин эхин классай багшанар Х. А. Убашкеева (зүүн гарһаа), М. П. Корнеева, Монгойн дунда һургуулиин багша И. Б. Цыбенова, Хэрэнэй В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ дунда һургуулиин багша Т. И. Серебрюкова; 3. Горхоной дунда һургуулиин эхин классай багша, РСФСР-эй арадай гэгээрэлэй отличник М. Г. Доржиева.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

БАГША ТУХАЙГАА БАЯРАЙ ҮГЭ

эхэ, эсэгэеэ, эл- н тоонто нютагай эр- багшанараа эльгэ дүтөөр hанажа, үе домоглон дурсажа, нь үндэрөөр сэгнэжэ рэ хүндэдэ түшэг- гээшэ.

багшанарай нэгэн р Харитонович Хаза- хөөрэхэ hанаатайб. ной намар Захааминай Бургалтай нютагай гуулиин 2-дохи клас- эхилээ hэм. Бидэ радаг 14 үхибүүд hэм- класста 12 үхибүүд ябриин нэгэндэ би- оржо Цыдыпов баг- абаа бэлэй. Энэл лижэ, ноябрь hарын Доржо Цыдыпович ой маанадта ном заа- шьеб даа шалтагаа- риин 2-то маанадые ондоо тээшэ яба-

дэ ганса багша хоёр хүдэлдэг hэн. Юун- , хоёр классай үхи- ндаа hургуулиингаа багтадаггүй hэмди. 1-дэхи классай hо hурадаг байгаа. амар Агуу Октябриин ойгүйсэжэ, Бургалтай «Большевик» колхо- шад энэ найрые угаа нгэлигээр угтаа, найр- Колхозой залуу басагад столово нээ- эгшэ Цыпил тэн- шоноор ажаллаа hэн. наһай үдэр Цырен- Намсаранов, Доржо бидэ гурбан столо- рвод наадажа ябата- үедэ колхозой түрүү- ажаллажа байhан Намсараевич Бак- ява ерэхэдэмнай, гэ- рэн хүнүүд хэбэртэй, найрлажа байгаа hэн. дунда нэгэ танигдаа- угон эрэ хүн байба. тракторэ» гэжэ дуу солгёоноор аад, ма- аархинhаа тад он- р дуулахыень соно- гурбанай гэртэ раха дуранай хэды түрүүшээр зүрхэл- байбагүй. Хоёр нү- таhа арсабашье, гүй зүрхэлжэ, гэр- hэм. Иигэжэ А. Х. багшаяа эгээл түрүүн мартангүй ходо hа- даагби. Тэрэ үедэ арбаад наһатай үхибүүдэй ехэшүүлэй дунда орожо, тэдэнэй ама шагнаха гээшэ хэды шанга хорюултай байгааб даа!

Ноябриин арбанай үглөөгүүр хэшээлдээ ерэхэдэмнай һургуулиимнай байшангай зосоо тад ондоо болонхой, самбар, партанууд, багшын стол гэхэ мэтэ гэрэй сонхогүй хана тээшэ харуулагданхай маанадай нюрган талаһаа, багшын нюур талаһаа сонхын гэрэл тудахаар болгогдоhон, шэнэ һургагшамнай үни хада эндээ ерэнхэй, пеэшэн түлигдэнэн, гэр соо дулаан, бүхы юумэн аршагдаһан, сагаадагдаһан, яла-сала угтаа бэлэй.

1938—1939 онуудай һуралсалай жэлдэ Бургалтайн һурагшад болон түрэлхид эдэбхи үүсхэл һайнтай багшатай болоhондоо баранадаа урматай, хүхюун зугаатай болоо һэмди. Тэрэ үедэ багша хүн хадаа нютагай урдаа хараха гол һудаһан ябадаг һэн. Бидэ үхибүүдтэшье һуралсалнай өөдэ татагдажа, үльгэр онтохоной далай соо ороhондол, физкультура, спорт, тоо бодолго, ород хэлэндэ һуралга, сэбэр бэшэлгэ гэхэ мэтэ хэшээлнүүд одоол шангараа һэн. Сэбэр бэшэлгын хэшээлые багшамнай ямар үндэрөөр сэгнэдэг байгааб даа. Хүнэй эгээл нарин нягтаар һураха ябадалда гоё һайхание сэгнэжэ һуралгада, хэжэ байдаг, даалгагдаһан ажалдаа харюусалгатайгаар хандалгада, барижа ажалладаг багажа зэмсэгээ нарин һайнаар абажа ябалгада, эдихэ хоол, үмдэхэ хубсаһандаа, саарһа гуурһандаа ёһотой эзэн ёһоор хандалгада, сэбэр бэшэлгын хэшээлэй ямар ехэ нүлөөтэй байһан тухай һургадаг байгаа.

Тэрэл 1939 оной намар 14 үхибүүд Хуртагын дүрбэн жэлэй эхин һургуулиин 3-дахи класста һуража эхилээ бэлэйбди. Энээхэн хугасаа соо тэрэ холын үе сагта Бургалтай нютагай 26 үхибүүдэй зүрхэ сэдьхэлдэ угаа һайхан һургаал заабари үгэжэ, мартагдашагүй урин һэйханай үрэһэ тариһаниинь мүнөөшье болотор сэсэглэн һалбарһаар зандаал.

Манай буряад арад хэр угһаа багша хүниие дурсажа, үе наһаараа домоглон хэлсэжэ ябадаг һайхан заншалтай гээшэ.

Тэрэнэй удаа аяар арбан жэл үнгэрһэн хойно, 1948 ондо Александр Харитонович Бургалтай нютагтамнай дахинаа багшалхаа гэр бүлэөрөө нүүжэ ерээ һэн. Эдэ жэлнүүдэй хугасаа соо Үлэгшэнэй дунда һургуулида багшалаа. Буряадай искусство болон литературын түрүүшын декадада хабаадалсажа, Москвада бэлиг шадабаряа харуулалсаа. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай гал дүлэн соогуур баруун фронтдо дүрбэн жэлэй туршада тэмсэжэ гараа. Гүрэн түрын үндэр хайра шагналнуудта хүртөө.

Нютагтамнай дахин ерэһэндээ баяртай, шэнэ эдэбхи үүсхэл гаргажа, тэрэл оной хабарһаа эхилжэ, дүрбэн жэлэй шэнэ һургуулиин байшан богонихон болзоорой туршада бодхоолсоо һэн. Энэ һургуулиин байшан соо минии хуушанай багша А. Х. Хазагаевта Очир, Даша-Цырен дүүнэрни, өөрымни үхин Цыден-Еши баһа ном заалгаа.

12 жэлэй турша соо Бургалтайн эхин һургуулида һурагшадай дундаһаа дээдэ эрдэмтэй олон хүн урган гараа. Тэдэнэй дунда багшанар, инженернүүд, эмшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд олон даа.

Тэрэ үедэ Бургалтайда бүхэли «Большевик» колхоз байһан аад, колхозууд, бага тосхонууд хамтаруулагдажа, томодхогдожо, 1959 ондо хашалта баалалтаар гэр, хотоёо урилжа, Михайловка зөөхэ баатай болоо һэмди.

Мүнөө һанахадам, хэдэн жэлээр үргэлжэлһэн хэды ехэ дэмы ажал хэгдээ гээшэб даа? Һургуули, клуб, магазин, баани болон малай байрануудай барилганууд хэндэшье хэрэггүй хосороо.

— Танайнгаа нютагай хуушанайнгаа ёһоор байгаа һаа, наһанайнгаа амаралтада гаратараа, Бургалтайдаа ажаллаха байгааб даа,— гэжэ минии багша Александр Харитонович мүнөөшье хэлэдэг.

Мүнөө Үлэгшэн нютагта ажаһуудаг, наян наһатай багша, жара хүрэһэн шаби хоёр хөөрэлдэжэ һуунабди. Багшымни наһанай нүхэр Цыбик-Ханда Намсараевна зугаадамнай оролсоно, урагшань хүтэлэлсэнэ. Эдэ хоёр хүгшэдэй ашанар, зээнэр, гушанар газаа, досоо гарана, ороно. Газаагуур наадана, шууялдана. Александр Харитонович багшамни түрүүшынхеэ түүхэлэн, урданайхяа удхалан, яаралгүй зугаална.

Багшамнай 1911 ондо Эрхүүгэй областиин Усть-Ордын автономито округой Буряад-Енгүүдэй сомоной Онгосор һууринда таряашанай бүлэдэ түрэһэн байгаа. Василий Түгодхонович Скольжиков багша тухайгаа ехэ һониноор хөөрэнэ. Таня эгэшэдээ байжа, Эрхүүгэй университедтэ хоёр жэл һураһанаа, 1925 ондо 14-тэй ябахадаа, комсомол болоhоноо, тэрэнэй удаа комсомолой обкомой зуушалгаар 1928 ондо Загастайда багшаар ажаллажа эхилһэнээ, мүн Байгалай хойто бэеын буряад аад, эндэ сартуул үхибүүдтэ багшалжа тухаһарһанаа һонёор хөөрэнэ. Тэндэ хүдэлжэ, байхадаа, Ефим Гергесовтэй, Дансарунов гэжэ багшатай нүхэсэһэнөө, 1933 ондо Алцагай һургуулида ажаллаһанаа, 1930 оной намар манай Захааминда ерэhэнээ һанан дурсан хөөрөө бэлэй. Тиихэдэ тэрэл онойнгоо намар айл боложо амарһанаа, Санагын, Тудхалтын һургуулинуудта ород хэлэ зааһанаа, эгээл эндэ ажаллажа байхадань, хуушан монгол үзэг, бэшэгһээ лата үзэгтэ ороhон тухай, 1938 оной намар манай Бургалтайда багшалхаа ерэһэн саг хүрэтэрөө, манай Захааминда эгээл түрүүшынхеэ хушын һамар, хайнаг, һарлаг малнуудые хараһанаа залгамжалуулан, яаралгүй хөөрэжэ байханиинь һонин лэ байба даа.

Атом урганһан үе сагай
Асари хүгжэлтын гүн дунда
Эрхим хүндэтэ, габшагай
Эрдэмээр голлоhон хүсэл
зоригтой минии багша.
Ухаан бодолынь оюун
гүнзэгы,
Уран гартай, урин
сэдьхэлтэй,
Бэлиг найдалынь удха
ехэтэй,—
Бэрхын һайгаар һургаа
юумэл минии багша.
Алтан зүрхэнэйнь сохисо
элихэн,
Арюун һургаалынь булагтал
сэбэрхэн,
Айдар наһанайм харгы
гэрэлтүүлһэн,
Ажабайдалайм утаһан
жолоо — минии багша.

Цыбик-Жап НАЙДАНОВ,
ажалай ветеран,
хүдөө бэшэгшэ.

Захаамин.

ЭРШЫЕНЬ ШАНГАДХАХА

жэлдэ ажалша коллек. журам hуладаад байна. hээ уламжалааб гэхэдэ, наймаанай эмхинүүд архиин зүйл худал- үргэдхэжэ байна. Жэ- , 1989 ондо орон до- 53 миллиард, харин ма- нгын районд 2 мил- мянга 800 түхэригэй дадаргаһан байна. 988 оной 8 hара соо 733 мянган түхэри- худалдагдаhан hаа, ной 7 hара соо 1863 түхэригэй архи наймаа- байна. худалдаагын хэмжээ- нэймнай ехэ болоходо, гэмтэ ябадалай гарахань олошорно. 1990 оной түрүүшын хахад жэл соо манай районд үзэгдэһэн 103 гэмтэ ябадалай 37-ниинь архиин гэмээр болоhон байха юм. Тиихэдэ хүниие сохихо, гэмтээхэ, элдэб хулиган аашa гаргаха, автотранспорт хулууха гэхэ мэтэ гэмтэ ябадалнууд улам олошорно. Дээрэ дурдагдаһан үе соо захиргаанай зүгһөө 220, хулиган аашын түлөө 62 хүнүүдтэ яла тохогдоhон байха юм. Архиин халуунтайгаар машина жолоодожо ябаһан 99 хүн хэһээгдээ.

Хуулиин наһа гүйсөөдүй үхибүүдэй дунда архи ууһан 14 ушар үзэгдөө. Гэртээ архи нэрэдэг баримтануудай байхада, үхибүүдынь һамбаашалдаг байна ха юм. Тэдэнэй хажуугаар нэтэржэ архи уудаг зариман өөһэдынгөө һайн дурааршье, коллектив дээрээ хэлсүүлжэшье, архиһаа гарахые оролдоно, оролдохо зэргэтэйшье. Манай аймагһаа 17 архиншан Шэнэ-Бэрээндэ ошожо, архиһаа гаргуулжа байна. Үшөө 11 хүн нютаг дээрээ амбулаторидо ябажа, архиһаа аргалуулна.

Архидалга ба алкоголизмтай тэмсэхэ талаар бүлгэмүүд ажалша коллективүүдтэхи иимэ комиссинууд һүүлэй үедэ хүдэлмэриеэ һуладуулаад байна гэжэ һанагдана. Ажалаймнай хоригдоо, ондоо тогтоолнуудай гаргагдаа бэшэ хада зоной найдалые харюулжа, архидалгатай тэмсэхэ уялгануудаа бэелүүлжэ, һуладаһан эршыень дахинаа шангадуулха ёһотойбди.

Г. БАЛЬЖИРОВ.

«Нюуса тобшын» 750 жэлэй ойдо

АГУУЕХЭ ЗОХЁОЛОЙ ҺАЙНДЭР

Энэ гайхамшагта зохёолой 750 жэлэй ойдо зорюулагдаһан Эрдэмэй хуралай, һайндэрэй болоһон тухай уншагшадтаа мэдээсээ һэмди. Эндэ манай республикын эрдэмтэд, уран зохёолшод, бүлэг аяншалагшад байлсаа юм. Бидэнэй Монголой түб — Улаан-Баатар ерэхэһээмнай эхилээд, Монгол оромнай тад ондоо болоо гээд манда хэлээ. Үнэхөөрөөшье, боложо байһан хубилалтануудые бэеэрээ хараһан, мэдэжэһэн байнабди. Арадай Ехэ Хуралай 70 процентнь МАХН-гэй түлөөлэгшэд болоно. Гэбэшье ороной политическэ байдал тогтууритай, түгшэм дарuу гэхын аргагүй. Бусад бүхы табан парти баһал эдэбхитэй хүдэлмэри ябуулна. Тэдэнэй уряае залуушуул олоороо дэмжэнэ.

Монголой Арадай Республика һүүлэй үедэ хари гүрэнүүдтэй ехэ харилсаа холбоо бэелүүлжэ байнхай. Илангаяа, Японтой, Хитадтай ехэ харилсаатай болонхой. Хамтын предприятинуудые байгуулна. Зоной национальна мэдэрэл дээшэлээ. 1995 он болотор хуушан монгол бэшэгтэ ороход гэжэ шиидэчхэй Мүн арадайнгаа ёһо заншал һэргээхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулна. Урданай хубсаһа-тэрлиг, дэгэл үмдэхэеэ болижо байһан аад, мүнөө хүгшэн, залуугүй дахин үмдэдэг болобо.

Хэнтэйн аймагай Шилхэнцэг, Долоон-Болдог гэһэн хадануудай дундуур үнжын нэмжыһэн талада Тэмүүжэн дайлалдаһан юм гэлсэдэг. Тиимэһээ эндэ дүрбэн зүйлөөр мүрысөөн эмхидхэгдэһэн байна. Нэрлэбэл, барилдаан, һур харбаан, мори урилдаан, шагай харбаан болоно. Эндэ сугларгашадые харахада, һүрөөтэй байгаа даа. Юуб гэхэдэ, 60 мянган хүн, 30 мянга гаран морид сугларанхай байгаа. Мүн баһа хэды олон машина байгааб даа!

Энээнэй урда «Нюуса тобшын» бэшэгдэһэн Хэрлэндэ энэ зохёолой 750 жэлэй ойдо зорюулагдаһан хүшөө нээгдэһэн байна. Тэрэниие уран зураашад Лхамсурэн Амгалан хоёр бүтээгээ юм Эдэмнай буряад угтай зон. Энэ хүшөөгэй эгээл дээрэ Чингис-хаанай туг, тээ доогуур дүрбэн талаһаа монголшуудай отогуудай тамганууд харуулагданхай. Харин доодо тээнь хүшөөгэй нэгэ талаһаа Чингис-хаанай дүрэ һиилэгдэнхэй. Энэ хүшөө монголшуудай һээы гэр һануулһан түхэлтэйгөөр мрамораар хэгдэһэн дүхэригэй тэг дунда тэбхэр табсан дээрэ табигдаа.

Мүрысөөн тухай юрын үгэнүүдээр хэлэхын аргагүй. Урматайшье, һонирхолтойшье юумэн болоо даа. Жэшээлхэдэ, мори урилдаан зургаан элдэб наһатай моридой хоорондо болоо. Тиихэдээ тэдэмнай богони зайда бэшэ, харин 25, 30, 40, 50 модоной газарта урилдааша-гүйгөөшэ моридые гол түлэб 5—7 наһатай үхибүүд унана. Тэдэнэй дунда басагадшье олон.

Бүхэ барилдаашад сооһоо 26-тай Бат-Эрдэнэ илажа гараа. Шагай харбалга минии анхарал ехэ татаа. Манай буряадуудай энэ наадан мартагданхай гээшэ. Энээниие хаража байхадаа, тус наада һэргээхэ хэрэгтэй гэһэн һанал ээлүүдгүй толгойдом ороо һэн.

Тиихэдэ үшөө нэгэ юумэн гэхэдэ, энэ мүрысөөндэ илагшадта зорюулһан магтаал дуулалга, мориной соло дуудалга, бүхэ барилдаашадай хатар гэхэ мэтын заншалта үйлэ хэрэгүүд ехэ һонирхолтой байгаа. Урдань буряадууд баһал иимэ заншалтай байһан ха юм даа. Эдэ бүгэдэ мүнөө булта мартагдаа шахуу. Танигдаагүй, айлшан хүниие «ахай» гэхэ, тэрэниие заатагүй эгээн хүндэтэй һууридa һуулгажа, сагаан эдеэ бариха гээшэ ямар һайхан ёһо заншал гээшэб!

Энэ наадан дээрэ эндэхи буряадуудтай уулзаһан, хөөрэлдэһэн байнабди. Энэ олон түмэн зон сооһоо тэдэниие элеэр илгаруулхаар байгаа. Юуб гэхэдэ, буряадуудай малгай, дэгэл монголнуудһаа нэгэ бага ондоо байха юм. Эдэ зон урдань хилын хаагдаагүй байхада, зөөжэ ошоһон байна. Эдэ буряадууд гол түлэб Агаһаа, Хориһоо, Хэжэнгэ, Яруунаһаа гараһан зон. Дундуур наһатайшуул, залуушуул эндэ түрэһэншье һаа, түрэл хэлээ, ёһо заншалаа мартаагүй.

Амарсайхан, Энхтайван, Эрдэни-Цыбик болон бусадтай хөөрэлдэһэн байнаб. Эдэмнай элдэб мэргэжэлтэй зон. Тэдэнэй хэлэһэнэй ёһоор буряадууд эбтэй, эетэй, амгалан ажаһуудаг. Тэдэнэр булта модон гэрнүүдтэй, госхоз болон нэгэдэлнүүдтэ ажалладаг. Дээдэ һургуулинуудта һурадаг залуушуулшье олон ааб даа. Олонхинь «Буряад үнэн» газетэ, «Байгал» журнал абадаг байна. Ушар иимэһээ манай республикада боложо байһан үйлэ хэрэгүүдые мэдээд, уншаад байдаг. Юрэдөөл, ехэ һонирхолтой хөөрэлдөөн болоо һэн.

Улаан-Баатарай вокзал дээрэ маниие болон бусад хариин айлшадые үдэшэхээ ехэл олон зон сугларaa. Голландиһаа ерэһэн нэгэ бүлэг булта монгол дэгэлнүүдые үмдэнхэй, поезд соо монгол дуу дуулаа һэн. Үнэхөөрөөшье, Монгол һайхан орон олоной анхарал ехээр татаа гээд ойлгохоор байба.

Э. ДАГБАЕВ.

МЭРГЭЖЭЛТЫН ЗҮБШЭЛ

ДОТОРОЙ ҮБШЭНҺӨӨ ҺЭРГЫЛЭГТЫ!

Энэ манайшье республикада сэхэ хабаатай. Мүнөө Баргажанай, Загарайн, Захааминай, Ивалгын, Хяагтын, Прибайкалиин, Сэлэнгын, Хориин районуудта ба Улаан-Үдэ хотодо хүнүүдэй гэдэһэ доторой халдабарита үбшөөр үбдэхэнь илангаяа олон үзэгдэнэ. Тиихэдэ сальмонеллёзор хүнүүд энэ жэлдэ үбшэлнэ. Зэдын райондо, жэшээлхэдэ, мяхан болгогдохо баатай болоод, гаргагдаһан гахайн мяха эдиһэнһээ гэмэлтэжэ, 7 хүн энэ үбшөөр үбдэһэн байна. Харин Хориин райондо иимэ диагноз табюулһан 10 хүн больницада хэбтэжэ аргалуулаа. Эдэнэр түрэ дээрэ сальмонеллёз үбшэнэй микробтой мяха эдиһэн байгаа гээд элирүүлэгдээ.

Гэдэһэ доторой халдабарита үбшэнгые гол түлэб үбшэлөөд ябаһан хүн лэ тараадаг. Үбшэнэй эхи табигша хүнэй амаар гэдэһэн соо ороод, тэндээ үдэжэ, олон болоод, хорото бодосуудые гаргажа эхилдэг. Тэдэнь хото болон гэдэһэ доторые, нервнэ, зүрхэ-һудалай болон бусад системые хорлодог байна.

Иимэ ушар ямар үедэ, хэзээ болодог юм гэхэдэ, хэрбээ үбшэлөөд ябаһан хүнэй ариг сэбэрые сахингүй, муухай гараарaa гэр бараанай, эдеэ хоолой зүйлнүүдые барибал, элүүр хүн тэдэниие барихадаа, халдана ха юм.

Гэдэһэ доторой үбшэ дэлгэрүүлэгшэд овощ, үрэ жэмэс, фруктнууд соо байжа болодог. Ногоон дэлгүүр дээрэ худалдажа абаһан үрэ жэмэс болон фруктнуудые угаангүй, ехэдээл һаа, аршуулаар гү, али саарһаар аршаад үхибүүдтээ эдюулдэг ушар захаһаа олон байдаг. Харин иигэжэ огто болохогүй бшуу!

Тиихэдэ хүйтөөр хэрэглэгдэдэг блюдэнүүд — элдэб салаадууд, һүн ба һүнэй, мяханай зүйлнүүд, илангаяа татаһан мяхан, хуушаршаһан байгаа һаа, хүнэй бэедэ аюултай юм.

Гэдэһэ доторой үбшөөр үбдэһэнөө яажа мэдэхэб гэжэ хэлсэе. Энэ үбшэн элдэб ондоошье һаа, эхилжэ байха шатадаа бултадаа адли шахуу байхаһаа гадна хүнгэхэнөөр захалдаг. Тиимэһээ үбшэлэгшэ докторто хандахаяа яарадаггүй, харин энэ, тэрэ эм уугаад, үнгэрхэ аабза гэжэ һанадаг. Иигэжэ өөрыгөө аргалһанай хойшолонгой ямар муу байха тухай тэрэ ойлгоногүй. Харин энэ үедэнь юун боложо байнаб? Хэдэн монсогор эм ууһанай удаа үбшэлэгшын бэень һайн шэнги болодог: досоонь худхахаяа болижо, эдеэндээ ородог. Тиихэлээрээ тэрэ хүн бэеэ һайн болоһондо тоолоно. Харин тиихэдэнь микробууд гэдэһэн соонь үдэһэн зандаа байна. Иигэжэ дутуу аргалагдаһан үбшэн һүжэржэ, дахинаа үбшэлхэ ушар олон үзэгдэнэ. Бэеэ дутуу аргалһан хүн оршон тойронхи хүнүүдтэ, илангаяа ниитын эдеэ хоолой, худалдаа наймаанай, хүүгэдэй эмхинүүдтэ ажалладаг байбал, ехэл аюултай.

Гэдэһэ доторой үбшэндэ халдахагүйн тулада хубиин ариг сэбэр (гигиенэ) гээшые наринаар сахиха шухала. Эдеэлхынгээ урда тээ заабол гараа угаагты. Фрукт болон овощ урдамал уһанда угаагаад, һүүлээрнь бусалма халуун уһаар зайлаха хэрэгтэй.

Хушалтагүй худагай, тогтомол сөөрэм, таляанай уһаар овощ, фруктнуудые бү угаагты — тэрэтнай муухай байжа магад.

Жэмэс болон һархяаг түүхэеэ ой тайгада гарахадаа, шэл соо бусалһан уһа хээд ябагты. Овощ, фруктаяа заабол угаагаад, полиэтиленовэ туулмаг соо хэгты. Һү бусалгаха шухала.

Мяхаар болон загаһаар бэлдэгдэһэн эдеэ һайса шанаха, шараха заабаритай.

Хэрбээ гэр бүлэ соотнай хүхөөр үхибүүнэй бии һаа, тэдэһэ доторой үбшэнһөө илангаяа һэргылэгты. Үхибүүд гээшэмнай гартаа ороһон лэ юумэеэ ама руугаа абаашадаг ха юм. Тэдэнэрэй бэе махабадай өөрыгөө хамгаалха аргань үшөөл һула байна бшуу.

Эндэ дурдагдаһан эгээл юрын дүримүүдые сахяад ябаа һаа, гэдэһэ доторой халдабарита үбшөөр үбшэлхэгүйтнай сохом.

Л. САНЖИЕВА,
республикын санэпидстанциин ахамад врачай орлогшо.

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТАСС АПН

БЭЭЖЭН. Хитадай Арадай Республикын Түмэр замай министерствын захиргаан транспортын энэ шугам дээрэ эмхи гурим бэхижүүлхээр, албан тушаалаа хубиин хэрэгээр хэрэглэлгые усадхахаар бэлэн байһан тухайгаа мэдээсэбэ. КПК-гай ЦК-гай орган болохо «Жэньминь Жибао» газетэ вагонуудаар болон биледүүдээр хоролжоо наймаа хэхэ ябадал мүнөө үедэ ехэ хохидол ушаруулна гэжэ бэшэнэ.

Харгы замай хиналтын элдэб зургаануудай шалгалтын ёһоор 11 мянга гаран хэрэгүүд харагдажа үзэгдоод, зариманиинь уголовно, нүгөөдүүлынь захиргаанай талаар хэһээгдээ. Гадна түмэр замай зарим хүдэлмэрилэгшэд мүнгэн яла түлэхэ болоо юм.

СОФИ. Байгша оной августын 27-ной үдэрые хархис этэгээдүүдтэ эсэргүү үдэр болгоё гэһэн уряатайгаар Болгариин Социалис партиин хүтэлбэри Софиин ажалшадые уряалһан байна. Тиигэжэ энэ үдэрэй тэнгэһээ хойно социалистнуудай болон тэдэнэй тала баримталагшадай митинг болобо. Юундэ иимэ шиидхэбэри абтаха болоо юм гэхэдэ, БСП-гэй байшангай хажууда суглараһан бүлэг зон үүдэнүүдыень болон сонхонуудыень тэһэ сохёод, гэр руу сүмэрэн ороходоо, тэндэ элдэб ааша гаргаһан байха юм. Абажа ябаһан дүрэдэг бодостой бүтылхэнүүдээ хаяжа, тус партиин байшан галдаад, документнүүдтэй шкафуудые нээгээ, зосоохиинь гаргажа хаяа, үйлсэ руу бута сохигдоһон телефонууд, телевизорнүүд шэдэгдээ. Түймэр унтараахаяа ерэһэн зондо тэдэнэр ехэ һаалта хэжэ, хоёр час үлүүтэй сагай үнгэрһэн хойно түймэр сарагшад бодото дээрээ хүдэлжэ эхилһэн байна. Тиигэжэ байшан бүхыдөө түймэрһөө ехээр хохидоо гэжэ тэмдэглэгдэнэ.

Һуни болоһон хойно Болгариин президент Ж. Желев арад зондо радиогоор хандаа. Тиихэдээ энэ хархис ябадалые ниитын гурим бүдүүлигээр хазагайруулһан ушар болоно гэжэ сэгнээ. «Энэ хадаа демократиин түлөө тэмсэл бэшэ, харин орониие диктатура тээшэ түлхиһэн муу ябадал болоно», —гэжэ онсолоо. Ниитын гурим тогтоохын тулада бүхы хэмжээнүүдые абахаб гэжэ президент найдуулба.

ОТТАВА. Оронойнгоо федеральна байгууламжада, энээнһээ уламжалан, Конституцида оруулагдаха хубилалтанууд тухай асуудалаар оронойнгоо арад зонтой зүбшэхэ гэжэ Канадын правительство шиидэһэн байха юм. Прогрессивно-консервативна партиин Квебегэй эмхиин Гаспа хотодо болоһон суглаан дээрэ энээн тухай мэдээсэхэдээ, удаадахи һара соо хүдэлмэриеэ эхилхээ байһан парламентын үзэмжэдэ тодорхой дурадхалнуудые табихаб гэжэ премьер-министр Брайан Малруни мэдүүлһэн байна.

ЛОНДОН. Аэрофлодой ТУ-154 гэжэ самолёт хүсэрхэн эзэмдэжэ ошоод, Пакистанай засагаархидта бэеэ тушааһан 11 гэмтэ ябадалтание эндээ сүүдлэхэ гү, али Совет гүрэнэй түлөөлэгшэдтэ бусааха гү гэһэн асуудалаар Исламабадай захиргаанайхид тодорхой шиидхэбэри абаадүй байһаар. Рейтер агентство иимэ мэдээсэл тарааба. Энээн тухай Пакистанай Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын түлөөлэгшэ Исламабадта мэдээсээ юм ха. Арбаад хоногой саана Карачида бэеэ тушааһан 11 хүниие Пакистанда сүүдлээ һаань, тэдэнэр нэгэн гээ һаа 25 жэл соо түрмэдэ һууха, үгы гэбэл толгойн саазада хүртэхэ хараатай.

БЕРЛИН. «Алтаар яларһан үндэрнүүд тээшэ» гү, али «Экономическа онсо һайхан байдал тээшэ» абаашахабди гэһэн Бонной найдуулгада ГДР-тэ ондо ондоогоор хандана. Иимэ байдалтай болохо гээшэ үндэр хада дабаһантай адли байха хаш даа. Ажалгүй зоной тоо гурбан миллионд хүрэжэ болохо гээд профсоюзуудые толгойлогшод тоолоно. Энэ хадаа аймшагтай аюул байха гэжэ тэдэнэр багсаамжална. Зүгөөр премьер-министр Л. де Мэзьер эдэ бүгэдэһөө айха хэрэггүй гэжэ хэлэнэ. Коммунистнуудай засаг барижа байхаданьшье ажалгүйдэлгэ 30 процентдэ хүрэдэг байгаа гээд тэрэ тоолоно ха юм. Мүнөө үзэл сурталайнь «хальһые» хюһажа хаяхада, үнэн зүб харагдаба гэжэ де Мэзьер мэдүүлнэ. Тиимэһээ ажалгүйдэлгын үзэгдөөшье һаань, энээниие эрэлхэг зоригтойгоор угтажа, салин хүлһэ дээшэлүүлхэ эрилтэ табиһанай хэрэггүй гэжэ Мекленбург-Померанийн ХДС-эй съезд дээрэ үгэ хэлэжэ байхадаа, тэрэ уряалба.

Соёлой һонин

БАЯН МОНГОЛОЙ УРАН БЭЛИГ

Монголой Арадай Республикын гүрэнэй дуу, хатарай ансамблиин ерэхэеэ байһан тухай соносхолнуудай Улаан-Үдэдэмнай хадагдаһан үдэрһөө хойшо ганса нэгээрээ гү, али коллективээрээ билет абаха гэжэ филармониин байшан тээшэ хүн зон субадаг болоо һэн. Уданшьегүй августын 29-дэ үдэшын 18 ба 20 саг хахадта соносхогдоһон хоёр концертдэ худалдаха биледүүд дууһаа гэжэ мэдэгдээ бэлэй.

Харин августын 29-нэй хоёр концертдэ һубарилдан олооро ерэгшэд досоогоо юу бодожо ябаа һэн хаб? «Иимээр хүлеэлгэһэн, угаа үнэтэйгөөр билет худалдуулһан ансамблиин концерт һанаһандамнай хүрэхэ гү, али үгы гү?»— гэжэшье бэе бэеһээ асуулсаһан зон тэдэнэй дунда биил һэн.

Гэбэ яабашье хүн зон хүлеэһэн урмандаа хүрөө гэжэ абаһаар мэдүүлэе.

Эгээл түрүүлэн уриханаар энеэбхилһэн артистка Цэрэнханда гаража ерээд, аха дүү Монгол һайхан оронһоо айлшад боложо бууһан уран бэлигтэнэй зүрһөө арюун сэнхир Буряадай ажалша түмэндэ алаг зүрхэнэйнгөө халуун баярые хүргэжэ, нэрьемэ халуун альга ташалгаар угтуулаа. Ушарынь юун бэ гэхэдэ, Цэрэнханда абгай буряад яһанай, манай заримашуулһаа һурагүй сэбэрээр, уран буряад хэлээр дуугараа бшуу. Эхэ эсэгынь анханай нютаг Агын уужам дайда гэжэ би һүүлдэ мэдэжэ абаа һэм.

Эртэ урдын монгол ута аялга гаргажа дууладаг артист Тувшинжаргал «Эзэн Чингисэй магтаал дууе» аргагүй гүй. Анатолий Андреевэй «Инаг дураяа гамнаарай», Чингис Павловай «Сэсэрлиг соо», мүн буряад арадай ехэ олон дуу шагнагшадай гуйлтаар дуулажа үгөө. Жэшээнь, «Хаамир хахархай машинааа» гэһэн шог дууе ямар бэрхээр, наада энеэдэтэйгээр дуулаба гэээшэб!

Айлшадаймнай асарһан программада буряад дуунууд, һайханаар хангюурдаба. Хоолойгоо шэшэргэнүүлэн һагад, огторгой туласа угалзатаһан ута аялга гаргажа дуулажа шададаг зон имагтал монголшуудай дунда ушархал даа.

Залуушуулай ба студентнэрэй бүхэдэлхэйн фестивалиин шанда хүртэһэн хатаршадайнь уран бэлигые, уян нугархайе хараһан һайт! «Сэрэглэн хатар», «Баяд хатар», «Буряад хатар», «Шэгшэрэгтэ хатар»— алишье хатарайнь хореографи угаа баян, ольһотой халуун, хаража һууһан хүнэй зүрхэ сэдьхэлые доһолгомоор. «Буряад хатарые» гансаараа гүйсэдхэһэн артистка Дэжэдмаа олоной сэдьхэлдэ хадуугдаһан байха.

Энэ үдэшэ Чулуун, Лувсаншарав, Загд, Мүрдорж, Надмид мэтын мэдээжэ монгол композиторнуудай, мүн буряад композиторнуудай зохёоһон дуунууд зэдэлээ.

Хүүгэдэй дуу дууладаг мэргэжэлтэн Наранцэцэг, МНР-эй габьяата артист Мунхэ, дуушад Баасанхүү, Үлзийоршох, Цэрэнханда гэгшэд ирагуу һайхан хоолойгоороо, абьяастай бэрхээр дууладаг маягаараа манайхидта хадуугдаһан байха. Онсолбол, ятага дээрэ наадаад дуулааша Баасанхүү нюдэндөө галтайхан, шогтойхон, дуулажа байһан дуунайнгаа образые тобойсо гаргажа шададаг эрдэмтэй байба. Үгышье һаа, манай мэдээжэ буряад дуунуудые хүнһөөл һаа ондоогоор, өөрын онсо маягтайгаар Цэрэнханда дуулажа, нэрьемэ халуун альга ташалгада хүртэһэн байна. Зал соо һуугшад «һайхан!», «Гоё!», «Үшөө! Үшөө!» гэжэ байжа хашхаралдан, Цэрэнхандые тайзан дээрэһээ удаан табяагүй.

аялганууд, хатар наадан элбэгээр оруулагдаһан байна гэжэ онсолхо дуран хүрэнэ. Бүдүүн хоолойтой дуушан Үлзийоршох залуу буряад композитор В. Дамбаевай «Сурхарбаан» гэжэ дууе доторой ехэ хүсэтэйгөөр, ольһотойгоор дуулажа, маниие баясуулаа һэн.

Хүгжэмэй арадай инструментнүүд дээрэ наададаг ансамбль эдэ артистнарые дэмжэн наадахадаа, хүгжэмшэн бүхэниинь дуу дуулажа байһан нүхэрөө ехэ анхаралтайгаар шагнажа шададаг байна гэжэ анхаарагдаа. Эдэ хүгжэмшэднай Залуушуулай ба студентнэрэй бүхэдэлхэйн фестивалиин шанда хүртэһэн зон. Ятага дээрэ гансаараа монгол, буряад аялгануудые наадаһан Цэрэнхорлоое тэмдэглэхэ дуран хүрэнэ. Илангаяа ганса хүбшэргэйтэ хучир дээрэ наададаг Сэсэгмаае онсо тэмдэглэмээр. Ганса хүбшэргэйтэ инструмент дээрэ Брамсын хүгжэмые наадажа болохо юм гэжэ би һанаа үнөөндөөшье оруулхагүй байгааб. Теэд Сэсэгмаа ямар бэрхээр, ямар уран шадабаритайгаар тэрэ орёо хүгжэмые хучир дээрээ наадаба гэээшэб!

Дүнлэжэ юу хэлэлтэйб гэхэдэ, монгол ансамблиин бүхы артистнар мэргэжэл түгэс бэлэдхэлтэй байна. Һарюу-мурюу наадагдаһан гү, һали-боли гүйсэдхэгдэһэн нэгэшье номер программадань байхагүй. Тон лэ үндэр мэргэжэлтэй, байгаалиһаа үгтэһэн уран бэлигээ түгэс хүгжөөжэ шадаһан артистнар МНР-эй гүрэнэй дуу, хатарай ансамбльда ажалладаг юм байна гэжэ тобшолол хэхээр.

Ц. ДОНДОГОЙ.

Амаралтын хаһа-90

ИЛЬИНКЭДЭ ЭМШЭЛҮҮЛМЭЭР БАЙНА

Байгал шадарай газарай гоё һайхан буланда, Сэлэнгэ мүрэнэй эрье дээрэ Ильинкэ гэжэ профилактори оршодог. Хэдышье дүүрэнээр амилаа һаа, амилжа ханашагүй һайхан агаар эндэ амарагшадай бэеэдэ ямар һайнаар нүлөөлдэг гэээшэб! Эндэхи аршаан булагынь юунтэйшье жэшэхээр бэшэ, туһатай байдаг. Эм домто эндэхи уһаар хүл, гарай, яһанай, арһанай, элдэб түрэлэй аллерги үбшэнгүүдые аргалдаг юм.

Тус аршааниие анха түрүүн нээһэн эрдэмтэ Питателев гэгшын нэрээр тэрэ Питателевскэ аршаан булаг гэжэ нэрлэгдэһэн санатори-профилактори эмхидхэгдэһэн сагынь далаад онуудай эхиндэ тудадаг. Улаан-Үдын «Электромашина» болон шэлэй заводуудай коллективүүдэй оролдолгын хүсөөр түрүүшын корпусууд бодоһон юм. Харин мүнөө эндэ унталгын 6 корпус ашаглагдана. Тэдэнэй эзэд хэд гэээшэб гэхэдэ, дээрэ нэрлэгдэһэн хоёр заводһоо гадна С. М. Кировэй нэрэмжэтэ завод, 1-дэхи автобааза, «Главбурятстрой», ГАП-1, Сэлэнгын ой модоной бааза, «Бурятскагропромремонт» нэгэдэл болоно. Хэрбээ Ильинкэ ошожо, бэеэ аргалуулха путёвкотой болохо гээ һаа, эдэ эзэдтэнь хандаха ёһотойт.

Поликлиникэдэнь элдэб мэргэжэлтэй 5 врач хүдэлнэ, арга хэдэг хэдэн тусхай кабинет бии. Ахамад врачаар хүдэлдэг Э. В. Ринчино яһала дүй дүршэнхэй мэргэжэлтэн байна. Хүдэлмэреэшье һайнаар эмхидхэнэ гэжэ харагдана.

1988 оной амаралтын хаһа соо эндэ 1700 хүн, 1989 ондо 1607, байгша ондо мүн лэ эды шэнээн хүн эндэ амараа.

Ильинкэ ерэжэ, бэеэ аргалуулһан, амарһан хүнүүдэй дунда газар бүхэнһөө ерэгшэдтэй уулзахат. Жэшээнь, 23 наһатай үбшэнтэн В. гэгшэ Киев хотоһоо ерэһэн байба. Тэрэнэй бэень хуурай арһаар хушагдажа, зулмаржа, тэнсэлгүйгөөр зохолгоожо, амар заяа үзүүлхэеэ болёо. Унтажа амархаһаа байха жиирэй хүн шэнгеэр ажамидаржа шадахаяа болёод ябаа. Иимэ байдалтай Ильинкэ ерэһэн аад, 5 ванна абаад байхадаа, хатаһан арһаниинь өөрөө хууран унажа, нюур, бэень сэбэр, зан абаринь номгон даруу боложо эхилээ һэн. Мүн һайнаар унтадаг болоо.

Харин эндэ ерэхэһээ урид тэрэ оронойнгоо томо-томо хотонуудай эрдэм-шэнжэлэлгын институтуудаар, эмнэлгын элдэб газарнуудаар 6 жэл соо ябаһан хүн байгаа.

Үшөө тиихэдэ нэгэ хүн ябажа шадахаяа болиһон һамгаяа эндэ дүрбэдэхиеэ асархадань, тэрэнь өөрөө ябажа эхилээд, столовоёо ошодог, хубсаһа хунараа угаадаг болоод байгаа һэн. Тэдэнэй мүн лэ ябаагүй газар гэжэ үгы шахуу юм. Зүгөөр Ильинкын минеральна уһан тэдээндэ аргагүй туһалаал даа.

Иимэ һайн, аша туһатай уһатай санатори-профилакториин жэлдээ тон богони сагай хугасаа соо — гурбахан һара соо хүдэлдэгыень шаналмаар байна.

Ильинкэдэ ганса манай ороной хүнүүд бэшэ, мүн Монголой Арадай Республикаһаашье ерэгшэд амарна. Эрдэнэт хотоһоо ерэһэн гурбан гэр бүлэ намтай сугтаа амараа һэн. Тэдэнэр бултадаа сэдьхэлдээ ханамжатай, бэе махабадаа һэргээнхэй, золтой, баяртай юумэнүүд нютагаа бусаа бэлэй.

Тус санатори-профилакториин ерээдүйнь һайхан юм. 500—500 һууритай хоёр лечебницэ баригдахаар хараалагданхай. Эндэ үшөөшье ехэ барилга хэжэ болохо юм. Юундэб гэхэдэ, уһанайнь нөөсэ ехэ, хэдэн арбаад жэлдэ зондо туһалха арга боломжо эндэ бии.

Ч-Д. БУДАЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Амаржа, аргалуулжа байһан хүнүүд сүлөө сагтаа. 2. Ахамад врач Э. В. Ринчино. 3. МНР-эй Эрдэнэт хотын профсоюзай ажалтан Д. Чойжилсүрэн Энхтуяа нүхэртэеэ.

Авторай фото.

БУРЯАД ХЭЛЭЕЭ ДЭЛГЭРҮҮЛХЫН ТУЛА

Улаан-Үдын горсоведэй арадай эрдэм һуралсалай таһагай үүсхэлээр хотын һургуулинуудта буряад хэлэ заадаг багшанарай уулзалга болобо. Железнодорожно районой 22-дохи һургуулида эмхидхэгдэһэн энэ уулзалгые ниислэл хотын арадай эрдэм һуралсалай таһагай һуралсалай-методическа таһагые даагша Ульяна Ешеевна Абидуева хүтэлбэрилһэн байна.

Улаан-Үдын һургуулинуудта буряад хэлэ заажа эхилһэн багшанар нилээд хүшэр эрхэ байдалда ажал хүдэлмэреэ эхилэнхэй гэээшэ. Энээн тухай, мүн эмхидхэлэй бусадшье асуудалнуудые эндэ сугларһан багшанар үргэнөөр хэлсээ.

22-дохи дунда һургуулида буряад хэлэ заажа байһан багша Валентина Цыреновна Гомбоева хүдэлмэриингөө дүй дүршэл тухай, түрэлхидтэй эмхидхэдэг хэмжээ ябуулганууд тухайгаа дэлгэрэнгыгээр сугларагшадта хөөрэжэ үгэбэ. Тэрэнэй хэһэн Железнодорожно районой буряад хэлэнэй багшанарай методическа нэгэдэлэй тоосоое хотын Октябрьска, Советскэ районуудһаа уригдаһан багшанар һонирхон шагнаа. Гадна багшанар Д. Д. Гомбоева (46-дахи һургуули), Е. Ц. Дашинимаева (51-дэхи һургуули), Г. Д. Цыренова (6-дахи һургуули), Ц. Ж. Шадапова (48-дахи һургуули) гэгшэд эдир багашуулые түрэлхи хэлэ, бэшэгтэнь дуратайгаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ хэжэ байдаг хэмжээ ябуулганууд тухайгаа мүн лэ һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгэбэ.

Б. ЖАНЧИПОВ.

ЭДИРШҮҮЛЫЕ БАЯСУУЛХАНЬ

Байгша оной апрелиин 10-да байгуулагдаһаар 10 жэлэйнгээ ойе тэмдэглэһэн Томск хотын эдир харагшадай театр Улаан-Үдэ хотодо гастрольдо ерэхэнь. Манай республикын ниислэлдэ сентябриин 4-һөө 30 болотор үнгэргэгдэхэ гастрольнуудайнь зүжэгүүд Х. Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын академическэ театрай ендэрһээ харуулагдаха юм.

Томскын эдир харагшадай театр нээгдэһээр арбан жэлэйнгээ хугасаа соо оронойнгоо олохон хизаар нютагуудаар ябажа, тэндэхи үхибүүдые һонирхолтой зүжэгүүдээрээ баясуулһан, бахархуулһан байна. Тэрэ хэдаа анха түрүүшынхиеэ манай республикын ниислэлдэ 1984 ондо ерэжэ, эдир харагшадтамнай халуунаар угтагдаа бэлэй.

Томск хото хадаа студентнэр-залуушуулай хото гэжэ суурхадаг гээшэ. Тиимэһээ театрайнь зүжэгүүдэй удха залуушуулай ажабайдалда, тэдэнэй хэрэг ажалда зорюулагданхай. Гадна ород болон хариин оронуудай хэдэ хэдэн арадуудай үльгэр онтохонуудай аялгаар найруулагдаһан арба гаран зүжэгүүдые айлшаднай Улаан-Үдын эдир багашуулда харуулхань. Жэшээлхэдэ, сентябриин 4-дэ Е. Шварцын «Улаахан малгай» гэжэ онтохоной аялгаар табигдаһан зүжэгөөр гастрольнууд эхилхэ юм.

Б. НАМДАКОВ.

ХАРЮУСАЛГАТАЙ ХАҺА ЕРЭНХЭЙ

Спорт

Бороотой һэрюун үдэшэлэн түмэр замай Улаан-Үдын вокзал дээрэ бүлэг барилдаашадтай, республикын ахалагша тренер, уласхоорондын классай спортын мастер Олег Алексеевтэй хөөрэлдэнэб.

— Бидэ мүнөө дүрэ буляалдалгын барилдаагаар Сибириин ба Алас-Дурна зүгэй чемпионадта хабаадахаяа Благовещенск хото руу зорихомнай. Энэ мүрысөөн СССР-эй чемпионадта хабаадаха бэрхэ барилдаашадые элирүүлхэ, манай барилдаашадай командын түрүүшын тусхай мүрысөөн болоно (Улаан-Үдэдэ үнгэргэгдэһэн СССР-эй чемпионадай һүүлээр). Тиимэһээ республикынгаа эгээл эрхим барилдаашадые командадаа уряабди. Заримыень нэрлэбэл, улад зондо мэдээжэ болоһон Василий Миланханов, Андрей Матюнов, Андрей Пестерев, Владимир Актинов, хүндэ шэгнүүрэй барилдаашан Игорь Тютрин болон бусад болоно. Эхилхэеэ байгаа мүрысөөндэ шангай һууринуудые эзэлбэл, барилдаашаднай И. Ярыгинай шанда хүртэхын түлөө уласхоорондын турнирта, тэндэ диилэбэл, улам саашаа А. Медведиин шанда хүртэхын түлөө уласхоорондын мүрысөөнүүдтэ хабаадаха аргатай. Һуралсал-һорилго гаража байгша итальянецууд Благовещенскдэхи мүрысөөндэ хабаадахаар хараалагдана,— гээд тренер хэлэнэ.

Урдань Андрей Матюнов хари гүрэндэ үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ табадахи һуури эзэлээ һэн. Хүх-Хотодо Василий Миланханов илалта туйлаа, Валерий Шагжитаров мүнгэн шанда хүртөө һэн. Июлиин эхеэр Бато Цырендашиев Иван Ярыгинай шанда хүртэхын түлөө уласхоорондын турнирта илаа бэлэй. Александр Бардаханов Улаан-Баатарта уласхоорондын турнирта илалта туйлаа һэн. Сергей Замбалов Сиэтлдэ үнгэргэгдэһэн һайн дуранай мүрысөөнүүдтэ хоёрдохи һуури эзэлээ. Гэбэшье эдэ мүрысөөнүүд тусхайта бэшэ байгаа юм. Харин мүнөөл эдэ хүбүүдэй ошожо байгаа чемпионат Буряадай барилдаашадай түрүүшын тусхайта мүрысөөн болоно.

Барселонодо үнгэргэгдэхэ Олимпиин наадануудта Советскэ Союзай командын бүридэлдэ манай хүбүүдэй нэгэнэйньшье ошоо һаань, үндэр амжалта гээд тоолохо бэлэйбди. Юрэдөө, мүнөө харюусалгатай хаһа ерэнхэй. Тиимэһээ барилдаашанай һорилгоёо бүри шангаар ябуулха хэрэгтэ тренернүүдынь горитойхон туһаламжа үзүүлхэ ёһотой.

В. СЫДЕЕВ.

ДАЙНАЙ ЭХИЛҺЭН ХОЙНО

Дурсалга

Минии һанаанһаа иимэ нэгэ ушар гарадаггүй.

1941 ондо Харьяастайн һургуули баригдаһан юм. Хэндэшье мартагдашагүй уйдхар гашуудалай эхилһэн жэл һэн гүб даа. Манай колхозой түрүүлэгшэ Жэгмэд абгай, орденто Дарима ахай ба колхозой правлениин гэшүүд дайнай һая эхилээд байхада, энэ суглаа зарлаа һэн ха. Һургуулитай болохомнай гэжэ бидэ, үхибүүд, ехэл хүхюутэй ябаабди. Суглаанда колхозой түрүүлэгшэ иигэжэ хэлээ һэн:

— Сентябриин нэгэн болотор һургуулияа барижа үзэхэ ёһотойбди. Энэ олон үхибүүднай гэр дээрээ байгаад, дүрбэн класс дүүргэдэг болохо.

Тиихэдэнь Жэгмэд абгай:

— Һайн, тон һайн хэрэг лэ. Теэд энэ хэдэн нүхэдтэмнай сэрэгтэ татагдаха гэһэн саарһан ерээд байнал. Өөдэгүй зон үлэхэмнай, модоошье үргэжэ даахагүйбди. Һургуулиингаа торхо бодхоохын тула манда долоон лэ хоног хүрэхэ,— гэжэ Жэгмэд абгай хэлээ бэлэй. Тиигээд Хяагта хүниие эльгээжэ, эдэ нүхэдые нэгэ долоон хоногоор хойшолуулхыень гуйха гэһэн шиидхэбэри абтаһан байгаа. Тэрэл хэлсэһэн сооорнь бүтээ һэн хаш. Хэнэй хэдэн үдэрөөр хойшолуулагдаһые хүсэд мэдэнэгүйб. Тэдэнэй дунда манай хуряахай — Жамсаран Бадмаев бии һэн. Дайнһаа бусажа ерээгүйл даа...

Һургуулимнай табан ханатай томо гэр һэн. Ехэшэг таһалгада гурбан зэргэ партанууд табяатай, багшын стол, шкаф, хоёр хара самбар байгша һэн. Шаламнай ногоон шэрээр будаатай байгаа. Тэрэ хэсүү сагта хэрэгтэй шэрэ олдоогүй һэн ха даа. Үбэлдөө һургуулияа дулаасуулха түлеэн хэрэгтэй һааб даа. Мүнөөхил түрүүлэгшэ түрүүтэй үхибүүд хюрөө, һүхэ баринхай түлеэндэ гарадаг һэмди. Жэгмэд абгайн тиихэдэ хэлэжэ байһые мүнөө нюдэндөө хараһандал һанадагби.

— Модонойнгоо нэгэ захаһаа һүхөөр сабшаад, нүгөө таланһаань хюрөөдэхэт. Модонойнгоо узуурта байха хэрэгтэй,— гэжэ тэрэ заабарилха. Багшамнай Намжилма Итигиловна Дарима ахай хоёр модонуудай гэшүүһэ сабшадаг һэн. Үхибүүд хюрөөдэхэ, хахалха. Түлеэгээ мори тэргээр гэртээ зөөхэбди.

Сентябриин 1-дэ һургуулидамнай хэшээлнүүд эхилээ бэлэй. Ород, буряад, татаар үхибүүд сугтаа һурагша һэмди. Намжилма Итигиловна нэгэ жэлдэ заагаа. Орондонь Дарима Гомбоевна Лумбунова багшалхаяа ерэһэн юм.

Дайнай боложо байһан хатуу тэрэ үеые мүнөөнэй амгалан сагтай яашье жэшэхын аргагүй. Мүнөө эрхэ сүлөө ехэ болонхой. Дуратай бурхандаа шүтэхэдэшье болохо. Харин тиихэдэ иимэрхүү ябадалай түлөө хатуу хэһээлтэдэ орохоор һэн. Жэшээ болгон, иимэ ушар дурдахамни.

Маа гэжэ нэрэтэй түрэлэйнгөө басагантай бидэ түлеэгээ хюрөөдэжэ байбабди. Тээ холохон хүдэлжэ байһан басагад дундаа юушьеб хөөрэлдэнэ:— «Тэрэл сагтаа ошохобди, бү хожомдооройгты». Хаана, юун болохоёо байгаа юм гэжэ мэдэхэеэ Маа басагад тээшэ ошобо. Тиихэдэнь басагад хэлэбэ: —«Та хоёрто хэлэхэгүй гэлсээ һэмди. Дуратай һаа, ошооройгты. Бэтэшкэ эмгэйндэ ошохот». Манда юундэ урид хэлээгүйб гэхэдэ, иимэ һэн. Манайхид өөрын гэргүй дээрэһээ, конторо соо байрладаг һэмди. Багша бидэнтэй байдаг һэн. Тиимэһээ бидэндэ хэлэбэл, багша заатагүй мэдэхэ гэжэ үхибүүд айһан байгаа.

Гэртэ ороходомнай, хүгшэн пеэшэнэйнгээ амһарта гааһаяа татажа һуугаа һэн. Үхибүүд слон сугларанхай байба. Һанделинууд табяатай. Хүгшэн хөөрэжэ эхилбэ:

— Молонтойн эхэ гэжэ ехэ харуу, хүниие үзэхэгүй, үхибүүдтэ дурагүй хүн байһан юм. Тиигээд наһа барахадаа, тамада ороо һэн. Хүбүүниинь буян ехээр хэжэ, тамын оёорһоо гаража шадаа һэн гэхэ...

Хоёр-гурбан үдэшэ ябажа байһан үхибүүд үгэнүүдыень сээжээр дабтажа һуугаа һэн.

Үүдэн гэнтэ нээгдээд, Дарима Гомбоевна комсомол басаган Дулгар Бадмаева хоёр орожо ерэбэ. Бидэшье һандалиин хоорондуур хоргодобобди. Багшамнай хэлэбэ:

— Зай, Бэтэшкэ хүгшэн, та ном заахатнай гү, али би гү?

— Багша-а, тал номоо заагты. Би болёоб, үхибүүдые дахин суглуулхагүйб,— гэжэ хүгшэн дарууханаар харюусаа агша һэн.

Үглөөдэрынь хэшээлнүүдэй һүүлээр бидэ ехээр айнхай һуунабди. Багша бултыемнай дуудажа, урда гаргаад, юун гэжэ хэлээ юм һэм, мүнөө болохоодо, мартажархёоб. Юрэдөөл, ойгоргүй хараагаа һэн бэзээ. Удаан баряа һэн, гэдэһээ ехэ үлдөө һэмди. Мүнөө үетэн нүхэдөөрөө уулзахадаа, эжэлүүдгүй тэрэ ушар һанаад, энеэлдэгшэбди. Бидэ, үхибүүд, бурхан шажан гэжэ балай юу ойлгохо һэмбибди. Юрэдөөл, абанар болон аханарнай хорото дайнһаа амар мэндэ бусаһай гэжэ зальбардаг һэн бэзэбди.

Мүнөө Харьяастайдамнай дээдэ һургуулитай зон олон болонхой юм. Тэдэнэр булта түрэл һургуулидаа анхан үзэг бэшэгтэ һураа. Энэ һургуулиимнай баригдаһаар 50 жэл гүйсэнхэй. Тиимэһээ тэрэнэй хайшан гэжэ баригдаһан тухай хэдэн үгөөр хэлэхэ дуран хүрэһэн байгаа.

Н. БАИНОВА,
ажалай ветеран.
Зэдын район.

СОЛОНГОС: нэгэдэлгын замууд

КНДР-эй нэгэ мянгаад болон Япондо, Хитадта, Хойто-Америкэдэ, Европодо, Советскэ Союзда байдаг кореецүүдэй түлөөлэгшэд Пханмунджом гэжэ газарта сугларжа, дэлхэйн ори ганса таһалагдаһан гүрэн болохо Солонгосой хамтаралга тухай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэбэ. 1950—1953 онуудай шуһа ехэтэй дайнай һүүлээр энэ орониие хоёр болгожо хубааһан сэрэгэй-демаркационно шугам шадар Солонгос орониие япон булимтарагшадһаа сүлөөлһөөр 45 жэлэй ойдо зорюулагдан, тус уулзалга эмхидхэгдэбэ ха юм. Тэрээниие тиимэһээ эб найрамдалай болон нэгэдэлгын конференци гээд дэмы нэрлээгүй ааб даа. Энэ конференциие бүгэдэ арадай гээд нэрлэхын аргагүй байна. Юуб гэхэдэ, хойто зүгэйхиһөө хоёр дахин олон зоной, 42 миллион хүнэй ажаһуудаг Урда-Солонгосой түлөөлэгшэд эндэ ерэбэгүй ха юм.

КНДР-эй болон Урда-Солонгосой түлөөлэгшэдэй энээнһээ урда болоһон уулзалгануудта хахад аралай урда хубиие хэн түлөөлхэб гэһэн асуудалаар яашье ойлголсожо ядаһан байха юм. Тус уулзалгын бүгэдэ национальна шэнжэтэй байха байһаниинь хараада абажа, Урда-Солонгосто ажаһуугшадай бүхы хубинуудай, тэрэ тоодо мүнөөнэй правительствада һайнаар хандадаг эмхинүүдэй түлөөлэгшэд хабаадаха зэргэтэй гээд Урда-Солонгосой тала дурадхаһан байгаа. Урда-Солонгосой ямар нэгэ правительство нэгэтэшье мэдэрээгүй КНДР-эй түлөөлэгшэд Ро Дэ Угэй захиргаан тус конференци эмхидхэлгэдэ хамааралсаха ёһогүй, юуб гэхэдэ, Урда-Солонгосой правительствада эсэргүү 200 гаран эмхи болон бүлэгүүдые нэгэдүүлһэн Демократическа хүдэлөөнүүдэй бүгэдэ национальна нэгэдэл (ЧОНМИНРЕН) энэ уулзалга эмхидхэхэ үүсхэл гаргаһан хадаа энэ хэрэгээ эсэстэнь хүргэхэ зэргэтэй гэжэ КНДР мэдүүлээ һэн. Гансал ЧОНМИНРЕН Урда-Солонгосые түлөөлхэ эрхэтэй гэжэ хэлээ ха юм. Нэгэдэлдэ эсэргүү хүсэн гэжэ КНДР-тэ харагдадаг Урда-Солонгосой правительство энэ уулзалгада хабаадаха эрхэгүй, юрэл эндэ сугларагшадай аюулгүй байдал хангаха ёһотой байгаа.

Иигэжэ тус уулзалгын болоошье һаань, национальна асуудал шиидхэлгын замууд болон хандасануud тухай КНДР-эй болон Урда-Солонгосой һанамжанууд ондоонууд зандаа үлэбэ гээшэ. Тиигэбэ яабашье Пханмунджондо болоһон конференци дээрэ ерээдүйдэ бата этигэл бии байгаа гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Энэ уулзалгада һаалта хэхые Сеул һэдээ гэжэ конференцидэ хабаадагшад гэмнээд, нэгэдэлгын, Солонгосой хахад арал дээрэ эб найрамдал хангалгын, шахардуу байдал һуларуулгын асуудалнуудые шиидхэлгэдэ шухала удха шанартай уулзалга болобо гэжэ сэгнэһэн байха юм. Ороной нэгэдэлгын гол хаалта болоод байһан американ сэрэгүүдые Урда-Солонгосһоо гаргажа, энэ хахад арал дээрэ амгалан номгон байдал хангаха хэрэгтэй гэжэ мүн лэ заагдаһан байна.

Үзэл бодолнуудһаа, хараа шэглэлнүүдһээ дулдыдангүй «Национальна агууехэ нэгэдэлгэ» конференци харуулба, Эхэ ороноо 90-ээд онуудта заабол хамтадхаха эрмэлзэлтэй байһаа нэгэ түрэлтэн гэршэлбэ гэжэ тус хуралдаанай гол документ соо онсолон заагдана. Эб найрамдалгүйгөөр нэгэдэжэ болохогүй гээд тус документ соо хэлэгдэнэ. Тиимэһээ Солонгосой хахад арал дээрэхи эб найрамдалда ходо аюул ушаруулжа байдаг американ сэрэг эндэһээ гаргаха, урда болон хойто зүгүүдтэхи сэрэг хороохо дурадхал эндэ баһал оруулагдана.

Хойто болон урда зүгүүдэй хоорондо сүлөөгөөр ябажа байха арга боломжо хангахын тулада, конфедераци бии болгоһоной ашаар Эхэ ороноо эбэй ёһоор нэгэдүүлхын тулада бүхы юумэ хэхээр бэлэн байһан тухайгаа конференцидэ хабаадагшад нэгэн дуугаар мэдүүлнэ. Социалис оронуудтай харилсаа холбоонуудаа үргэдхэхэ гэжэ хараалһан Урда-Солонгосой «Хойто политика» энэ уулзалгада хабаадагшад буруушаагаад, КНДР болон Урда-Солонгос амяараа ООН-до орохо ёһогүй, юуб гэхэдэ, эдэ бүгэдэ хадаа ороной хоёр ондоо байлгые батадхаха гэжэ мүн лэ мэдүүлээ.

Солонгосой асуудал эбэй ёһоор шиидхэлгэдэ, ООН-ой туг доро хахад аралай урда хубида байһан хариин сэрэг гаргахада туһалыт, Урда Солонгосой бэеэ даагаад ООН-до орохо ябадалда һаалта хыт гэжэ ООН-ой Генеральна секретариие гуйһан бэшэг энэ уулзалга дээрэ баталагдан абтаһан документнүүдэй дунда бии. Американ сэрэг гаргаха, КНДР—США гү, али КНДР—США—Урда-Солонгос гэһэн хэлсээнүүдые эмхидхэжэ, эб найрамдал баталха эрилтэ США-гай президентдэ табиһан бэшэг мүн лэ баталагдан абтаа.

В. НАДАШКЕВИЧ,
ТАСС-ай корр.

ПРАВДА БУРЯТИИ
Мүнөөдэрэй номерто

Мухар-Шэбэрэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз силос дараха түсэбөө дүүргэбэ. «Забайкалец» совхозой В. Л. Алексеевэй арендны заено тэжээл бэлэдхэлгэеэ эршэмтэйгээр ябуулна. Райондо тэжээл бэлэдхэлгые урагшатай һайнаар үнгэргэжэ байһан ажахынууд олон. Гэбэшье район дотор тэжээл бэлэдхэхэ талаар түгшүүритэй байдал оршоно. Районой малай толгой бүридэ 1,4 центнер тэжээлэй единицын хүртэхөөр тэжээл мүнөө нөөсэлэгдөөд байна.

Яруунын «Победа» колхозой түрүүлэгшэ, СССР-ай арадай депутат Д. Б. Дамбиев тухай С. Убеевэй зураглал номерто толилогдоно.

«Ороноо хэмнай тэжээхэб?»— Улаан-Үдын авиационно нэгэдэлэй генеральна директорэй статьяе зүбшэн хэлсэлгын оршомдо ажалай ветеран, Буряадай АССР-эй габьяата агроном А. Стрелковой һанамжа толилогдоно.

«Монголой нюуса тобшын» 750 жэлэй ойдо зорюулагдаһан уласхоорондын научна конференци, арадай һайндэр тухай Э. Дагбаевай статья газетын гурбадахи хуудаһанда.

Сэнхир з...

НЭГЭДЭХИ ПР...
МОСКВА. 7.30... та». 9.35—«Лифт ... жуточного челов... һайханай фильм. ... справедливость»... дэл. 10.10—И. Л. ... вой хөөрөөнүүд. ... шалагшадай клуб... Латинский наада... 12.45—«16-тай ба... тайшуулда»... 17.15—«Обрести ... тия»—Хальмаг а... гар»гэжэ эпос ... очерк. 17.40—«Хэ... та...» 18.25—«Ам... тын хаһа». 19.1... романснуудые ... гүйсэдхэхэ. 19.30—... —Шухала асууда... дөөн. 20.10—... 20.30—Уласхооро... сын лауреат А. К... ха (баян). 20.45—... ния растений»—... фильм. 10-дахи ... мал ба шоргоол... Уянгата шүлэгэй ... рэ. 21.20—«Лифт ... жуточного чел... һайханай фильм. ... справедливость»... дэл. 22.00—Время. ... лаж. 22.35—МВД-... нүүд. 22.45—«Гл... һайханай фильм. ... 23.35—«Это бы... 23.50—«Взгляд». ... 00.50—«Хатар, ха... бальна хатар наад... да дэлхэйн түрүү... хын түлөө мүрыс... да үнгэргэгдэнэ.

ХОЁРДОХИ ПР...
МОСКВА. 9.0... гимнастика. 9.2... аха классай һураш... лагдаһан уран зо... жуулга. 10.35—... в каникулы»—үхи... рюулагдаһан филь... ри. 12.05—«Когд... дильнике»—үхибүү... лагдаһан дамжуу... «Счастливый ... фильм (Польшо). ... —Забһарлалга. ... 18.05—Мультфильм... грамма. 18.45—... реографическа ... багшанартай уулза... 17-ной дамжуулга ... 19.20—«Амар мэн... ли». 20.00—«Бур... һонин». 21.00—Ам... согты, багашуул!... лаж. 21.20—Бород... жэтэ гүрэнэй ... церт. 22.15—Хүнг... Европын чемпион... виһаа дамжуулагд... Ф. Легер. «Граф ... —Москвагай гүр... тын театрай зүжэг...

Редакт...
Р. Б. ГАР...

Театрнууд

ТЕАТР ОПЕРЫ И ... Закрытие гаст... шанбинского ... ного русского ... атра им. Вл. ... 10 МИЛЛИОНОВ ИЛИ ЖЕНИТЬБА ХУДОЖНИКА — в ...
«ДРУЖБА» ПУГАЛО — в 9-40, ... ВОЙНЫ — в 11-10, ... СОБСТВЕННЫМИ ... ЯМИ (2 серии) ... ЧАСТУШКА ХХ ... 14-50, 16-10, 17-30. ...
«РОДИНА» ТАИНСТВЕННЫЙ ... 10, 16-40, ЗОЛОТО... серии)—в 11-20, 1...
«ПРОГРЕСС» Красный зал — О... (ТАИНСТВЕННЫЕ М... —в 9-40, 12, 14-20, 21-20 Зеленый зал — ПР... АНТУАНА — в 9-40, 15-10, 19-30, 21-20, ... серии) — в 17.
«ОКТЯБРЬ» КИНГ-КОНГ — в ... КИНГ-КОНГ ЖИВ... 16-40, ЗИТА И ГИ... — в 18-40, 109-й И... ГАНОВКИ — в 21-1...
«ВОСТОК» МУЛЬТФИЛЬМЫ — ... ЛЫЕ БЕСТИИ — в 1...
«БАЙКАЛ» БЕЛАЯ КОСТЬ — в ...

НАШ АДРЕС: 670000, УЛАН-УДЭ ул. Каландаришвили, 23

Телефоны редакции: редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76; отделы: партийной жизни и пропаганды—2-60-91, 2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, агропромышленный—2-64-36, 2-63-86; советского строительства и быта—2-69-58; культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-34-05; переводов—2-54-93; писем и селькоров—2-67-81; корректорская—2-33-61; выпускающие—2-35-95; собственные корреспонденты: п. Баргузин—91-1-44, г. Северобайкальск—35-73, п. Хоринск—55-6-90, г. Закаменск—31-61, п. Кырен—91-9-79, п. Агинское 3-40-69. Директор издательств—2-37-32, бухгалтерия—2-33-77, вахта—2-56-62.

Газета выходит 300 раз в год. Объем 2 п. л. Индекс подписки газет 50901

Газета отпечатана республиканской типографией Госкомиздата Бурятской АССР. Директор 2-40-45

Заказ № 199.